

Veelkleurige Kerk

Beleidsplan 2017-2021

Het Evangelie voor iedereen

Veelkleurige Kerk

Het Evangelie voor iedereen

Beleidsplan 2017-2021

Oplage: 150

GZB
Postbus 28
3970 AA Driebergen
T 0343-512444
E info@gzb.nl
W www.gzb.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Inleiding: Nieuwe wegen	6
2. Wie we zijn: het DNA van de GZB	8
2.1. De genade gaat voorop	8
2.2. Het Woord als tegenover	8
2.3. Het werk van de Heilige Geest	9
2.4. De gemeente van Christus	9
2.5. Gereformeerd en oecumenisch	9
3. Kwetsbare presentie in de marge	11
3.1. Gebrokenheid en zonde	11
3.2. Presentie	11
3.3. Kostbaar en kwetsbaar	12
3.4. Vanuit de marges	12
3.5. Een koninkrijk van priesters	13
3.6. Uitzien naar de vervulling van het Koninkrijk	13
4. Inclusieve en toegankelijke gemeenten	15
4.1. De nieuwe gemeenschap	15
4.2. Diversiteit en verbondenheid	15
4.3. In verbondenheid met Israël	16
4.4. Focus op de lokale gemeente	16
4.5. Verkondiging en dienst	17
4.6. Gemeente en zending	17
5. Context: Zending in een wankel wereld	18
5.1. Wankel wereldorde	18
5.2. Wereldchristendom	19
5.3. Islam	19
5.4. Nederland	20
6. Missionair werk	22
6.1. Missionair verlangen	22
6.2. Programmalijs 'Geloven & Groeien'	23
a. Kernbegrippen	23
b. Strategische keuzes	24
c. Expertiseontwikkeling binnen de GZB	24
6.3. Programmalijs 'Dienen'	25
a. Kernbegrippen	25
b. Strategische keuzes	26
c. Expertiseontwikkeling binnen de GZB	26
d. Noodhulp	26
6.4. Bewustwording in Nederland	27
6.5. Leren en verantwoorden	27
6.6. Uitzenden	28
a. Waarom zendingswerkers?	28
b. Hoe uit te zenden?	28
c. Profiel van de zendingswerker	29
d. Van opleiding tot terugkeer	30
7. Wereldwijd netwerk	31
7.1. Plaats van de GZB in de kerk en gemeenten	31
a. Uitdagingen voor de toekomst	32
b. Inzet van de GZB	32
7.2. Plaats in het wereldwijde partnernetwerk	33
7.3. Van beheersing naar relatie	34
8. Interne organisatie	36
9. Aanbevolen literatuur	37
Voetnoten	38

Voorwoord

Voor u ligt het nieuwe meerjarenbeleidsplan van de GZB, geschreven voor de jaren 2017-2021. Wij zijn dankbaar dat na een intensieve periode van doordenking en overleg het zover is. Na de vorige beleidsperiode hebben de werkorganisatie en het bestuur de tijd genomen om zich te bezinnen op de vragen die het missionaire werk ons in deze tijd stelt. Die bezinning heeft geleid tot een beleidsplan dat verwoordt hoe de GZB haar zendingsroeping in de wereldwijde kerk gestalte wil geven.

De titel van het meerjarenbeleidsplan is **Veelkleurige Kerk**. Het Evangelie en het geloof in de boodschap van het Evangelie, dat Jezus Christus in deze wereld gekomen is om mensen die vervreemd zijn van God te redden, is de bron van waaruit we het meerjarenbeleidsplan handen en voeten willen geven. Geloven in de Jezus Christus, de gekruisigde en opgestane Heere, betekent echter ook geroepen worden tot de gemeenschap met elkaar. Dat is een veelkleurige gemeenschap die haar eenheid vindt in Jezus Christus, Die het Hoofd is van Zijn gemeente. De GZB wil in de komende jaren bewust bijdragen aan de vorming en opbouw van open gemeenten die leven vanuit hun missionaire roeping. Die missionaire roeping betekent dat die gemeente in navolging van Christus in woord en daad getuigt van Gods grote daden in de samenleving. In het diepe besef dat het Evangelie voor iedereen bestemd is, wil de GZB gemeenten toerusten om vooral oog en hart te hebben voor mensen die leven in de marge van de samenleving. God heeft in Christus immers hart voor het kwetsbare en zwakke.

De GZB wil haar voorgenomen beleid uitvoeren in nauwe verbondenheid met haar buitenlandse partners en in gesprek met de vele plaatselijke gemeenten in Nederland die het zendingswerk steunen met hun gaven en gebeden. Het is ons diepe verlangen dat het meerjarenbeleidsplan mag bijdragen aan de verbreiding van het Evangelie en de uitbreiding van Gods Koninkrijk.

Namens het bestuur van de GZB,

Ds. J.C. van Trigt, voorzitter

1. Inleiding: Nieuwe wegen

‘Zending’ is er omdat God betrokken is op Zijn wereld. Zending behoort tot de kern van de roeping van de gemeente en vindt plaats in gehoorzaamheid aan God. Tegelijkertijd geeft God daarbij ‘zending’ niet uit handen, het blijft ook ten alle tijden het werk van de Geest. Een ‘meerjarenbeleidsplan’ suggereert een maakbaarheid die dan niet past bij de werkelijkheid van zending. Niet alleen omdat de werkelijkheid weerbarstig en niet maakbaar is, maar vooral omdat het geen recht doet aan de wijze waarop God Zijn plannen in en met deze wereld realiseert. Het geloof in God, in Zijn betrokkenheid op deze wereld, neemt de gemeente wel mee. Gemeenten en individuen worden geroepen en in Zijn dienst genomen. Deze roeping is geen last, maar een vreugde.

De beleidsvisie van de GZB wil laten zien hoe wij deze roeping verstaan en inhoud willen geven. Het is een poging om binnen de context van de tijd woorden te geven aan deze roeping. Wat is in dit kader ‘nieuw’ in dit beleidsplan? Een aantal vernieuwende elementen zijn:

- Focus op de lokale geloofsgemeenschap: resultaten van het werk worden geformuleerd op het niveau van de gemeente.
- Het eigenaarschap ligt bij de gemeenten: zij worden mede-eigenaar van programma’s en betrokken bij de uitvoering.
- Focus op de missionaire en diaconale roeping van de gemeenten: dit betekent extra aandacht voor inclusiviteit en de marge.
- Aandacht voor de kwetsbare gestalte van zending in een complexe en wankelende wereld. Verbonden hiermee is het oog hebben voor de priesterlijke roeping van de gemeente.
- Veel aandacht voor het werk van de Heilige Geest en de openheid voor Zijn leiding. Dit wordt zichtbaar in de keuze van activiteiten, uitzendingen en programma’s.
- Hiermee komt de kern van ons DNA scherp in beeld: het gaat om de genade van God en het stelt het kruis van Christus en het werk van de Geest centraal.

Het verlangen van de GZB is dat in de komende beleidsperiode overall waar de GZB betrokken is en raakt het volgende zichtbaar wordt:

- Lokale gemeenten, waar mensen God en elkaar ontmoeten en iedereen welkom is.
- Lokale gemeenten die oog hebben voor hun omgeving en zelfs de meest gemarginaliseerde mensen in de samenleving weten te bereiken.
- De GZB als organisatie die gemeenten ondersteunt en faciliteert, en daarin een heldere meerwaarde heeft. Kennis wordt ontwikkeld op het gebied van gemeenteopbouw, diaconaat en jeugdwerk.
- Verbindingen tussen kerken in Nederland en het buitenland waarin gemeenten elkaar ondersteunen en van elkaar leren.
- Elke gemeente verbonden aan de GZB, is betrokken bij een uitzending en/of een programma van de GZB.

In het beleidsplan komen de volgende thema’s aan de orde:

1. De gemeente als gemeenschap van Christus staat centraal: de GZB werkt met gemeenten in Nederland en met het oog op gemeenten wereldwijd. In de gemeente krijgt het leven met God en met elkaar inhoud. Dat het in het werk

van de GZB om geloofsgemeenschappen gaat, heeft alles te maken met het eigen karakter van de GZB (hfdst. 2).

2. Deze gemeente is vanuit het perspectief van de wereld veelal zelf deel van de marge, en denkt daarom niet vanuit kracht maar vanuit de afhankelijkheid van God en elkaar. In dit beleidsplan wordt nagedacht over de vraag wat dat betekent voor onze manier van werken, onze uitzendingen en projecten (hfdst. 3).
3. De GZB wil wereldwijd, ook in Nederland, bijdragen aan de stichting en opbouw van gemeenten die missionair betrokken zijn op hun omgeving en 'inclusief' zijn, d.w.z. openstaan voor iedereen, ook voor de mensen uit de marge. Dit is vertaald naar de doelstellingen van de diverse programma's (hfdst. 4).
4. De context waarin de GZB werkt verandert snel. De verhoudingen in de wereld staan op scherp,

geweld en onzekerheid nemen toe. De verhoudingen binnen het wereldchristendom schuiven en stellen nieuwe uitdagingen (hfdst. 5).

5. Vanuit de geschetste visie en context ontwikkelt de GZB programma's langs twee lijnen: de missionaire lijn van geloven en groeien en de diaconale lijn van het dienen. Beide lijnen zijn onlosmakelijk verbonden en komen terug in de diverse programma's. Deze zijn ook relevant voor Nederland (hfdst. 6).
6. De GZB werkt samen met partners in de uitvoering van programma's in verschillende werkvelden. Daarvoor stelt de GZB mensen en middelen ter beschikking. Uitzenden van korte en langetermijnwerkers blijft een kernactiviteit van de GZB (hfdst. 6.6).
7. De GZB kiest een verbindende en faciliterende rol richting de gemeenten in Nederland en richting de gemeenten in het buitenland (hfdst. 7).

2. Wie we zijn: het DNA van de GZB

Zending is Gods betrokkenheid op de wereld en Zijn gang door de geschiedenis (missio Dei). Kruis en opstanding van Jezus Christus vormen het centrale moment. In Jezus Christus is het Koninkrijk van God in deze wereld doorgebroken en zal voltooid worden in de nieuwe schepping. De periode tot de voltooiing is de tijd van de zending. Gelovigen uit alle volken worden ingelijfd in het verbond van God met Israël (Rom. 11). De gemeenten, van Joodse gelovigen en gelovigen uit de volken, zijn als levende geloofsgemeenschap de gestalte van het komende rijk. Door te leven met God wordt het koningschap van God zichtbaar, wordt Hij geëerd en ontvangt de wereld het goede nieuws. De GZB ondersteunt deze roeping van gemeenten en gelovigen. De GZB staat daarbij in een dubbele verbinding. Enerzijds is de organisatie verbonden met de gemeenten in Nederland en geworteld in de gereformeerde traditie. Anderzijds is er de verbinding met de wereldkerk in al haar veelkleurige diversiteit. Vanuit deze betrokkenheid op de missie van God zijn de volgende elementen wezenlijk voor de GZB.

2.1. De genade gaat voorop

De verwerving van het heil en de komst van de nieuwe schepping zijn volstrekt afhankelijk van de genade van God. Het is Gods trouw aan Zijn schepping die redding en van daaruit hoop biedt aan zondige mensen die leven in een gebroken wereld, een wereld waarin de realiteit van het kwade in alle aspecten zichtbaar is.

De nadruk ligt op de verkondiging en het uitleven van het Evangelie waardoor in de naam van Jezus mensen vergeving en eeuwig leven ontvangen en door Zijn Geest vernieuwd worden. Verzoening is een sleutelwoord en raakt de relatie tussen God en mens, tussen mensen onderling en de schepping als geheel (2 Kor. 5: 19). Als de gemeente leeft uit de verzoening door Christus wordt dit zichtbaar in het doorbreken van elke vorm van uitsluiting, racisme, etnocentrisme etc.

Het vooropgaan van de genade betekent dat alle mensen delen in dezelfde natuur: kostbaar, kwetsbaar, zondig en feilbaar. Deze karakterisering geldt ook voor de GZB en zijn partners. Ze staan niet tegenover elkaar als gever en ontvanger, maar naast

elkaar. Beiden zijn geroepen om in dankbaarheid bij Gods missie betrokken te raken.

2.2. Het Woord als tegenover

Genade is de bron waaruit we mogen leven en wordt ons verkondigd in het Woord van God. De hele Bijbel, Oude en Nieuwe Testament, is openbaring van God. Het is het Woord dat mensen, menselijke structuren en manieren van denken onder kritiek plaatst. 'Gereformeerd' is daarom nooit voltooid, maar een proces waarin de kerk zich steeds weer laat uitdagen door het Woord om in de eigen tijd en context daadwerkelijk gemeente van Jezus Christus te zijn.

Vanuit de centrale plek van het Woord ligt de nadruk op de verdieping van de kennis van de Bijbel in gemeenten en theologische opleidingen. Het Evangelie verbindt zich met mensen in hun eigen culturele context. De Schrift daagt ons telkens en overal uit tot voortdurende reformatie. De GZB zet zich daarom niet in voor de verspreiding van een bepaalde kerkelijke structuur of praktijk.

2.3. Het werk van de Heilige Geest

De Geest is de Geest van Christus, die ons wijst op de verlossing door Jezus. Het spreken over de Geest staat altijd in het kader van de Drie-eenheid (Jud. 1: 20-21). Geloofsopbouw en geloofsgroei zijn nauw verbonden met de barmhartigheid van Christus, het blijven in de liefde van God en het bidden om de Geest. Het is de Geest die mensen door het geloof met Christus en het heil verbindt. Geloof en bekering zijn kernwoorden van dit werk van de Geest. Ook het zendingswerk is daarom het werk van de Geest. Hij gaat ons voor en wij getuigen van Christus door Hem. Hij houdt het geloof in ons levend dat er verandering en vernieuwing van de schepping zal zijn.¹ Gelovigen ontvangen de gaven van de Geest en delen deze met anderen.

‘De Geest gaat ons voor’ betekent dat wij geroepen worden om Zijn aanwezigheid te ontdekken in de context waarin wij werken en de aanwezigheid van de Geest verwachten in de gemeente. De erkenning van de Geest gaat samen met de belijdenis dat zendingswerk niet ons werk is en niet maakbaar is. Mensen en middelen worden gebruikt door de Geest zodat zij vrucht kunnen dragen. Dit brengt ontspanning want de Geest gaat Zijn eigen weg en is niet van ons afhankelijk.

De gang van God door de tijd begrijpen wij niet, wij verlangen er slechts naar om aan Zijn werk dienstbaar te zijn (1 Kor. 9). De inzet van mensen en middelen kan andere dingen uitwerken dan door ons gepland. Hoewel de GZB graag zijn doelen wil realiseren, vertrouwt hij dat de Geest daarmee en daaromheen Zijn werk realiseert. De noodzaak van afhankelijkheid van de Geest biedt ruimte om het geestelijk leven vooraan te zetten bij de werving en selectie van medewerkers. Ook gezien de breedte van het werk in de wereldkerk staat de GZB open voor mensen met diverse professionele achtergronden en opleidingsniveaus en zal er zorgvuldig gekeken worden waar mensen tot hun recht komen ter bevordering van het Koninkrijk van God.

2.4. De gemeente van Christus

De gemeente is ‘lichaam van Christus’ en leeft als geloofsgemeenschap vanuit verbondenheid en navolging van Hem. Het deel zijn van deze gemeenschap is een belang van leven en dood. Buiten

Christus is er immers geen redding. In de bediening van de verzoening worden mensen met Christus verbonden en in de gemeente wordt deze verbinding versterkt en gevierd.

Deze geloofsgemeenschap krijgt vorm in de concrete gemeenschap van mensen. Ieder heeft daarin zijn eigen taak als leerling van Jezus. Voor de vervulling van deze roeping is ieder persoonlijk aan God verantwoordelijk. Gelovigen worden geroepen om als priester de omgeving te dienen, als profeet te getuigen en als koning te strijden tegen zonde en onrecht. Kernwoorden hierin zijn barmhartigheid, rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid. Een leven vanuit deze beginselen in een wereld waarin de machten van het kwaad en de zonde zo duidelijk zichtbaar zijn, betekent tegelijkertijd ook kruisdragen. Vanuit de bewogenheid met de wereld geeft de gemeente gehoor aan haar priesterlijke rol en brengt zij door middel van voorbede deze bewogenheid tot uiting.

De focus van de GZB ligt op de lokale christelijke gemeente, en minder op de kerk als instituut. Dit betekent meer nadruk op geloofsgroei en gemeentepbouw en minder op leiderschap. De ambten zijn er om de gemeente te dienen. Daarom is er in de ambtsvisie geen groot onderscheid tussen leken en clerus.

2.5. Gereformeerd en oecumenisch

Vanuit de gereformeerde traditie voelt de GZB zich wezenlijk betrokken op de wereldkerk. De GZB neemt zijn identiteit mee in deze ontmoeting met de wereldkerk en ontvangt daarin veel terug. Deze ontmoeting levert een creatieve spanning op waardoor ons denken, onze vanzelfsprekendheden e.d. worden uitgedaagd en waardoor ons geloof wordt verdiept en verrijkt (Ef. 3). De rijkdom van deze uitwisseling wil de GZB vruchtbaar maken voor de gemeenten in Nederland. Dit vraagt om een openhartig gesprek. Er mag immers geen dubbele moraal ontstaan, waarbij voor de ‘zendingsvelden’ andere regels gelden dan voor de Nederlandse gemeenten. We erkennen dat de groei van het christendom wereldwijd voor een belangrijk deel voor rekening komt van charismatische stromingen, waarbinnen het welvaartsevangelie soms een belangrijke plaats inneemt. Deze groei plaatst ons voor principiële

vragen, omdat het welvaartsevangelie de soevereiniteit van God compromitteert. Veel gevestigde kerken slagen er niet in antwoorden te geven op concrete levensvragen van mensen en het ervaren van Gods aanwezigheid daarin. Hoe ervaar ik Gods leiding in de keuze van beroep, studie of huwelijkspartner? Waarom krijgt de één op jonge leeftijd kanker? Waarom is een stel met kinderwens onvruchtbaar?

De zending en antropoloog Paul Hiebert ontdekte dat dit type vragen bij het zogenaamde 'midden' van de werkelijkheid horen. Aan de ene kant is er de onzichtbare bovennatuurlijke werkelijkheid. Aan de andere kant staat de zichtbare dagelijkse realiteit, waarin oorzaak en gevolg duidelijk zijn. Daartussen

is een midden, het domein van heiligen, geesten, krachten en machten. Zowel in de katholieke traditie, maar ook in de charismatische stromingen en veel niet-westerse wereldopvattingen is het midden zeer belangrijk. Dit in tegenstelling tot onze eigen traditie. Meer aandacht voor het midden is nodig, zonder daarbij Gods handelen in de geschiedenis uit het oog te verliezen.² Christus' overwinning op de kwade machten is daarbij cruciaal, zoals Paulus in Efeze 6 laat zien. Hij erkent de aanwezigheid van machten en krachten, maar wijst ook op de noodzaak van gebed om standvastig te blijven. De GZB bevordert de bezinning op deze vragen met zijn partners en met de kerk in Nederland.

3. Kwetsbare presentie in de marge

Voor de GZB horen getuigen en dienen volledig bij elkaar. Verkondiging is geen toegift op dienstbaarheid, en concreet dienstbetoon is geen opstapje voor de verkondiging. Holistische missie heeft de totale mens op het oog in zijn/haar context. Dit betekent dat we als kerken juist willen omzien naar mensen aan de rand van de samenleving. In dit hoofdstuk wordt deze focus op kwetsbare presentie in de marge verder uitgewerkt.

3.1. Gebrokenheid en zonde

Christus kwam binnen in een door zonde en gebrokenheid gekenmerkte wereld (Rom. 8). In de wankele wereld waarin wij nu leven zien we vele excessieve vormen van geweld, uitbuiting, mensenhandel, misbruik en straffeloosheid (Rom. 1). De zonde wordt evenzeer zichtbaar in de kwetsbaarheid van de schepping. Alle pogingen deze gebrokenheid te overwinnen door menselijke inzet, hoe goed bedoeld ook, leiden niet tot een wereld van gerechtigheid, duurzaamheid en vrede. Echter, vanuit de genade die ons is toebedeeld, mogen we te midden van deze wereld dienend aanwezig zijn in het vertrouwen dat Gods aanwezigheid helend werkt.

Een theologische doordenking van de werkelijkheid geeft zicht op de realiteit van de zonde en de wijze waarop deze in alle aspecten van het leven doorwerkt. Kruis en opstanding van Christus betekenen de verzoening van de zonde en de realisatie van een nieuwe werkelijkheid waarin in principe de macht van de zonde gebroken is. Mensen worden door het werk van de Geest vernieuwd tot een nieuwe schepping en opgenomen in een nieuwe gemeenschap (2 Kor. 5: 17). Dit brengt nieuwe verantwoordelijkheden met zich mee.

Consequenties voor de GZB:

- In de verkondiging staat de daadwerkelijke ver-

andering van het hart en leven centraal. Mensen zijn niet alleen slachtoffer, ze staan schuldig tegenover God en elkaar en dit vraagt om bekering en verzoening. Christus confronteert mensen met de werkelijkheid van de zonde en met de verzoening.

- Hoewel de zonde doorwerkt in structuren, gaat het vooral om menselijke verantwoordelijkheid. Het Evangelie roept mensen op tot een nieuwe relatie met God en met de ander. Van daaruit worden de structuren beïnvloed.
- De GZB heeft als gemeenschap van mensen die leven uit verzoening een roeping naar elkaar, de mensen om hem heen en de schepping als geheel. Deze roeping wordt zichtbaar in de wijze waarop de GZB omgaat met mensen en de schepping.

3.2. Presentie

Zending vanuit het hart van de gemeente leidt tot een holistische en inclusieve benadering: zending gaat om heel het leven en om iedereen. Het is niet voor specialisten, maar de roeping van alle gelovigen en niet exclusief voorbehouden aan zendingswerkers. Present zijn begint bij de fundamentele gelijkwaardigheid waardoor elk mens waardigheid ontvangt. De gelovige stelt niet zichzelf present, maar wijst naar de aanwezigheid van Christus. We

mogen present zijn als geliefd mens, gekend door God, verzoend door Christus en geleid door de Heilige Geest. Presentie en verkondiging zijn dan geen tegenpolen, maar veronderstellen elkaar. De GZB denkt vanuit dit presentiemodel, juist omdat presentie geen leeg of tandeloos begrip is, maar Christus centraal stelt.

Het delen van ons leven door present te zijn is gebaseerd op 1 Thessalonicenzen 2: 5-8, waar het verlangen van Paulus klinkt om het Evangelie te delen, maar ook zichzelf, vanuit de liefde voor de gemeente. Het leven delen staat of valt met barmhartige presentie, want zonder innerlijke ontferming voor de noodlijdende naaste is het geloof krachteloos. Jakobus 2: 14-16 maakt duidelijk dat het geloof leeg is als kleding en voedsel niet worden gedeeld met hen die daar gebrek aan hebben. Dit is onlosmakelijk verbonden met het navolgen van Jezus, die naar deze wereld kwam om te dienen en niet om gediend te worden (Mar. 10: 45).

Tenslotte betekent present zijn het aanwezig zijn in de vrede van Christus en zich actief in te zetten voor alles wat de vrede en onderlinge opbouw bevordert (Rom. 14: 9). De vrede waarvan wij getuigen is de vrede van Christus door de rechtvaardiging uit het geloof (Rom. 5: 1).

Consequenties voor de GZB:

- In de programma's worden verkondiging en diaconaat altijd met elkaar verbonden, omdat de gemeente is geroepen zó present te zijn.
- Voor uitgezonden medewerkers betekent dit, dat het niet alleen gaat om de uitvoering van taken, maar ook om wie je bent als persoon, het 'zijn'. Beide facetten zijn van belang en hierop vindt begeleiding plaats.
- Presentie is mogelijk in zogenaamde gesloten landen, waar het tonen van barmhartigheid en de vrede van God vaak de enige mogelijkheid is om aanwezig te zijn.

3.3. Kostbaar en kwetsbaar

Christus heeft de héle menselijke conditie aangenomen. Hij werd dus ook een kwetsbaar mens, niet immuun voor het verdriet en de afwijzing die Hem ten deel vielen. De navolging van Christus spoort ons aan tot nederigheid, tot een wijze van zending

waarbij niet de eigen kracht centraal staat, maar de kracht van God. We spreken in dat kader van kwetsbare zending. Het loflied op de incarnatie, Filippenzen 2: 5-8, maakt duidelijk dat de incarnatie van Christus een direct gevolg heeft voor het leven van de gemeente: de christelijke gemeente krijgt de opdracht dezelfde nederige gezindheid te hebben als Christus. De navolging van Christus stelt kritische vragen bij het ideaal van de menselijke autonomie, en houdt in de bereidheid om geleid te worden door de Heilige Geest, die door onze kwetsbaarheid heen werkt.

Christus is, als dienstknecht, kwetsbaar geweest en heeft in Zijn dood aan het kruis de ultieme consequentie hiervan aanvaard. In navolging van Hem is deze houding kenmerkend voor zending. Het komt tot uitdrukking in de diepe afhankelijkheid van God. Dit betekent dat kwetsbaarheid niet alleen iets is voor op het 'zendingsveld'. Kwetsbaarheid is onderdeel van de menselijke conditie en is nodig als openheid naar God en naar elkaar toe.

Consequenties voor de GZB:

- De GZB en zijn partners zijn principieel gelijkwaardig. We belijden met hen onze afhankelijkheid aan God en aan elkaar. Bij de inzet van middelen gaat het minder om ontwikkeling, maar meer om presentie in de samenleving.³
- De zendingswerker denkt niet vanuit macht, maar is kwetsbaar en in navolging van Christus bereid om te lijden en in de marge te leven. Voor de kantoororganisatie betekent dit dat niet het beheersen van processen centraal staat, maar het met elkaar dienen en verantwoordelijkheid dragen.
- Kwetsbare zending heeft gevolgen voor de keuze van focusgebieden en doelgroepen (meer aandacht voor de marge). Dit vereist een voortdurend hervormen, voortdurend reflecteren, eerlijk erkennen van fouten en de bereidheid om daarvan te leren.

3.4. Vanuit de marges

De woorden 'kwetsbaar' en 'nederig' geven de houding aan die het zendingswerk kenmerkt. We gebruiken de term 'marges' en 'gemarginaliseerden' voor mensen die door uitsluiting niet volwaardig

mee kunnen doen in de maatschappij. Het woord marginaliteit biedt meer mogelijkheden om op een genuanceerde manier te spreken over mensen en ze niet bij elkaar in één groep van 'kwetsbare mensen' te zetten. Mensen kunnen gemarginaliseerd worden vanwege hun etnische afkomst, sociaal-economische status, gender en leeftijd. Bovendien versterken deze factoren elkaar. Het gaat erom dat mensen bereid zijn om de verschillende marges op te zoeken. De kerk zoekt niet alleen de marges op om te leren, maar is zelf kerk van de marge: een kerk waar heilheid te vinden is voor mensen die uitgesloten worden.

Christus stierf buiten de stadspoort (Hebr. 13: 12) en als volgelingen van Christus zijn we daarom geroepen om Hem na te volgen buiten de poort, buiten de grenzen van onze comfortabele maatschappij, naar de rafelranden en de marges van de wereld. De logica van het Koninkrijk van God staat daarom haaks op de logica van de wereld. In het Rijk van God vindt een radicale omkering plaats: de eersten worden de laatsten. Zo zegt Jezus in Lukas 10: 21: 'Ik loof u, Vader, Heere van hemel en aarde, omdat u deze dingen voor wijzen en verstandigen hebt verborgen, maar ze aan eenvoudige mensen hebt onthuld. Ja, Vader, zo hebt u het gewild.' Deze omkering betekent dat het Evangelie allereerst bedoeld is voor de mensen die ziek zijn en een dokter nodig hebben (Mar. 2: 17). De gemeente van Christus is een gemeenschap waarin de marge centraal komt te staan. Binnen deze gemeenschap is het kleine groot, het zwakke sterk en de laatste de eerste.

Consequenties voor de GZB:

- Het woord kwetsbaar wordt gebruikt voor het navolgen van Christus in de bereidheid om te lijden en afscheid te nemen van het machtsdenken. Het woord marge en gemarginaliseerden wordt gebruikt voor hen die door (processen van) uitsluiting niet volwaardig mee kunnen doen aan de samenleving.
- Zending is ten diepste gericht op mensen, en spreekt de hele mens aan in al zijn kwetsbaarheid. Het opbouwen van diepe, duurzame relaties waarbij het leven en het Evangelie gedeeld worden, staat voorop.
- De GZB zoekt met zijn partners naar manieren

om een gemeente van en voor de marge te zijn. Dit vraagt om een inclusieve manier van denken. Hierbij onderzoeken we kritisch welke barrières in de weg staan om daadwerkelijk aanwezig te zijn in de marge.

3.5. Een koninkrijk van priesters

De christelijke gemeente is als een koninkrijk van priesters uitgekozen om de grote daden van God profetisch te verkondigen: 'Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om de grote daden te verkondigen van Hem Die u uit de duisternis heeft geroepen naar Zijn wonderbaar licht.' (1 Petr. 2: 9)

In haar priesterlijke rol brengt de gemeente de wereld bij God, bijvoorbeeld in liturgie en gebed. Tegelijkertijd brengt de gemeente God in de wereld, door de bediening van de verzoening, zowel in woord als in daad. Hierbij gaat het om de gemeente als geheel. Het koninkrijksdenken vindt altijd plaats in de context van Filippenzen 2, het loflied op de incarnatie. Het Koninkrijk van God zet de logica van wereldse koninkrijken volledig op de kop: niet gediend worden, maar dienen staat centraal. Christus is koning, maar niet volgens de wereldse waarden. Het koningschap van Christus staat niet tegenover Jezus als de lijdende knecht (Jes. 53). Jezus is koning in en door Zijn dienende houding (Mat. 20: 25-26).

Consequentie voor de GZB:

- De visie van de GZB stelt de geloofsgemeenschap centraal, maar dat vraagt om een gemeente die op kwetsbare wijze gestalte geeft aan haar roeping in de wereld en niet vanuit macht denkt.

3.6. Uitzien naar de vervulling van het Koninkrijk

De gebrokenheid van deze wereld doet ons verlangend uitzien naar de gerechtigheid die ons beloofd is bij de komst van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (2 Petr. 3: 13). Tot die tijd is de christelijke gemeente geroepen om te leven uit de genade van Christus en deze genade in woord en daad door te geven. Het werk van de zending vindt plaats in de verwachting van de komst van Christus. Juist de kwetsbare gestalte van de gemeente in een samen-

leving vol onrecht, waar de gemeente ook niet immuun voor is, leidt tot het reikhalzend uitzien naar de tijd dat God alles zal zijn in allen (1 Kor. 15: 28). In de tussentijd worden we verrast door de tekenen van het Koninkrijk die nu al zichtbaar zijn: het goede nieuws wordt verkondigd aan de armen en onderdrukten krijgen hun vrijheid als teken van de genade van God (Luc. 4: 18). We worden daarom uitgedaagd om in alle vrijmoedigheid, maar zonder overmoedigheid, de genadedaden van God in deze wereld te benoemen. We belijden dat ons kennen nu nog onvolkomen is, en verlangen ernaar dat we straks zullen kennen zoals we zelf gekend zijn (1 Kor. 13: 12). In alle weerbastigheid zien we uit naar de heling van wat gebroken is.

Hoewel we belijden dat Christus ons één maakt, zijn onze kerken vaak nog verdeeld langs lijnen van denominatie en etniciteit. We laten ons daarom leiden door het visioen uit Openbaring dat ons een menigte die niemand tellen kan laat zien, in eenheid en verscheidenheid God aanbiddend. Deze menigte bestaat uit gelovigen uit elke taal, elke natie en bevolkingsgroep (Openb. 7: 9). De GZB laat zich aansporen door deze tekst uit Openbaring om zich in te zetten voor gemeenten uit alle landen, talen en bevolkingsgroepen die samen het Lam dat geslacht is aanbidden.

4. Inclusieve en toegankelijke gemeenten

Voor de GZB ligt er grote nadruk op de gemeente, als gemeenschap van mensen die hun heil van Christus verwachten (art. 27, Nederlandse Geloofsbelijdenis). Het lichaam van Christus krijgt gestalte in de gemeenten en in de onderlinge verbondenheid van gemeenten. Voor de GZB is de gemeente de plaats waar binnen een gebroken wereld iets zichtbaar wordt van het heil van God. Gebrokenheid, presentie, kwetsbaarheid en marge zijn begrippen die de kern raken van de wijze waarop de gemeente het heil in deze wereld belichaamt en zichtbaar maakt. Ten diepste wortelt dit in God zelf. God heeft Zich in Christus immers geopenbaard als een God die het verlorene zoekt, mensen die vervreemd waren insluit en ze deel maakt van Zijn familie (Ef. 2: 19-22).

4.1. De nieuwe gemeenschap

De GZB wil door zijn werk bijdragen aan de stichting en opbouw van inclusieve en toegankelijke gemeenten. De basis hiervan is het verlangen dat de kerk één is (Joh. 17) en zich verspreidt onder alle volken. Deze eenheid van het lichaam van Christus overstijgt de scheidslijn tussen Joden en heidenen. Een nieuwe gemeenschap ontstaat waarin uit kracht van de verzoening door Christus mensen in vrede met elkaar leven (Ef. 2: 13-16). Het maakt niet uit wie je bent geweest, het gaat om wie je bent in Jezus Christus (Gal. 3: 26-28). Deze gemeenschap is inclusief en sluit geen mensen uit en is voor iedereen toegankelijk. Bij het werk van de Geest gaat het niet alleen om individuele redding, maar om de vorming van deze nieuwe gemeenschap die dienend en getuigend in deze wereld staat.

Er zijn vele breuklijnen die mensen van elkaar scheiden: etnisch, cultureel, economisch, gender etc. Uitsluiting van mensen, bedoeld en onbedoeld, kenmerkt de wereld, maar helaas veelal ook de gemeente van Christus. De eigen tradities zijn soms belangrijker dan het bereiken en insluiten van mensen. Dit is de realiteit van veel gemeenten, ook in Nederland, en staat de doorwerking van het Evangelie in de weg. Het navolgen van Jezus confronteert ons met de vele grenzen die in onze gemeenten een

rol spelen. We leren onze eigen cultuur en traditie te zien in het ontdekkende én bevrijdende licht van Christus. Zo ontstaan inclusieve gemeenten die hun identiteit vinden in Christus. Daarmee is 'toegankelijk' geen soft begrip, maar een uitdagende roeping waarin scherp zichtbaar wordt wat geloven daadwerkelijk betekent. De doop is bij uitstek het teken van de inlijving in deze gemeenschap. De doop maakt ons gelijk, wijst immers op het einde van al het oude en het delen in de nieuwe gemeenschap van Christus. Een gemeenschap die in het sacrament van het Avondmaal gevierd mag worden.

4.2. Diversiteit en verbondenheid

Gemeentezijn vindt altijd plaats in een lokale context. Daarom ligt niet vast welke vorm de gemeenschap heeft, hoe leiderschap georganiseerd is of welke structuren de gemeente ontwikkelt. Hierin is diversiteit en vraagt elke context om aangepaste vormen. Het is echter cruciaal dat de vorm de inhoud ondersteunt en recht doet aan het spreken van de Schrift. Inzetten op contextualisatie vanuit de gemeente vraagt om betrokkenheid vanuit de wereldwijde gemeenschap. Binnen deze wereldwijd lerende gemeenschap bevragen kerken (ook in Nederland) elkaar en leren ze met elkaar. Hierin speelt de zendingswerker een belangrijke rol.

De cross-culturele ervaring van de zendingswerker komt hierbij goed van pas, omdat verbeeldingskracht een cruciaal aspect is bij veranderingsprocessen en deze creativiteit nu vaak ontbreekt. Dit betekent dat het werk van de zendingswerker niet ophoudt na de uitzending, maar dat zijn/haar bagage een onmisbare rol speelt bij de vernieuwing in de Nederlandse gemeenten. Concreet houdt dit in dat de zendingswerker de Nederlandse gemeenten een spiegel voorhoudt en concreet gestalte geeft aan het proces van toegankelijkheid en openheid. De diversiteit en rijkdom aan tradities binnen de wereldkerk laten ons steeds meer van de rijkdom van God ontdekken. We leren van en met elkaar wat het betekent dat we gemeente van Christus zijn in onze eigen context. 'De kerk moet divers zijn, want de mensheid is divers; en de kerk moet één zijn want Christus is één' (Andrew Walls).⁴

4.3. In verbondenheid met Israël

De Protestantse Kerk in Nederland weet zich 'onopgeefbaar verbonden' met Israël als volk van God. De GZB als uitvoerende organisatie binnen de kerk is geroepen om daar op eigen wijze inhoud aan te geven. De GZB steunt daarom het Centrum voor Israël Studies (CIS) en is zo present in Israël, stimuleert de betrokkenheid van gemeenten in Nederland en bevordert het onderling leren. De relatie tussen Kerk en Israël is uniek, met geen ander volk is verbondenheid zo diep.

Het verbond van God is met Israël begonnen en we benadrukken daarom dat de christelijke gemeenten in Israël ingelijfd delen in deze beloften van het verbond. Voor christenen is de kern van dit verbond niet los te maken van Jezus de Messias en wij verlangen ernaar dat het Joodse volk Hem zal erkennen. De relatie met de synagoge is er één van ontmoeting, gesprek en leren, maar ook van pijn omdat de naam van Jezus er niet klinkt (vgl. Rom. 9: 2-3). De christelijke kerk kan het gesprek met Israël alleen voeren als Christusbelijdende gemeenschap. De gebeurtenissen in de geschiedenis hebben de mogelijkheden voor gesprek grondig verstoord. De rol van Messiasbelijdende Joden is daarom in dit gesprek van grote betekenis.

Het verbond vindt zijn voltooiing in de nieuwe schepping. Een toekomst waarin de gelovigen uit

de volken samen met Israël zullen delen. De beloften van God zullen door Hem op Zijn eigen manier worden vervuld en daarin zullen Joden en gelovigen uit de volken delen. De gemeente is geroepen om van die toekomst gestalte te zijn. De scheiding tussen Joden en gelovigen uit de volken is daarom des te pijnlijker. Deze kloof wordt ook zichtbaar tussen Joden en Messiasbelijdende Joden. Pijnlijk wordt het zichtbaar in de diepe kloof tussen Joden en Palestijnse christenen. Verzoening is daarom een essentieel element in de betrokkenheid bij Israël. De Bijbelse invulling van *tsedaka* (gerechtigheid) is onvoorwaardelijk en vraagt om verbondenheid met de ander met geduld, compassie en door mee te lijden. Op deze wijze worden christenen geroepen om verbonden te zijn met het volk Israël. Evenzo wordt Israël geroepen om verbonden te zijn met de mensen om zich heen, ook met de Palestijnse inwoners. Dit maakt de verhouding tussen Israël als volk van God en de staat Israël spannend. Het valt niet samen en legitimeert geen onrecht.

Elke gelovige is gezonden in de wereld om het leven met anderen te delen (luisteren), om er voor de ander te zijn (dienen) en het Evangelie van Jezus Christus te delen (getuigen). Dit is de wijze waarop het CIS gestalte geeft aan zijn roeping onder en in Israël. Geen 'zending' waarin de ander tot object wordt gemaakt en gedwongen wordt om de eigen identiteit prijs te geven. Deze houding is een grondhouding om een open en toegankelijke gemeente te zijn en voor de GZB de basishouding waarmee inhoud gegeven wordt aan 'zending wereldwijd'.

4.4. Focus op de lokale gemeente

De missionaire gemeente is primair de lokale gemeente overal ter wereld.⁵ In de brieven van Paulus blijkt duidelijk de eenheid van de plaatselijke gemeente omdat veel brieven geadresseerd zijn aan de gemeente in een bepaalde plaats, zoals Filippi of Efeze. Tegelijkertijd onderhield Paulus relaties met een breed netwerk van gelovigen. In zijn brieven lezen we al dat er uitgebreide banden bestaan tussen de verschillende gemeenten, zoals blijkt uit de groetenlijst in Romeinen 16: 1-23. We spelen daarom het lokale en het globale niet tegen elkaar uit. Juist in migrantenkerken zien we dat christenen vaak nog uitgebreide netwerken hebben in het land van

herkomst.

In navolging van Jezus belijden we dat Hij aanwezig is als twee of drie gelovigen bijeengekomen zijn in Zijn naam. Ook een kleine of jonge kerk is voluit kerk en staat in een gelijkwaardige relatie met gevestigde kerken. De enorme zegen van de aanwezigheid van Christus in ons midden zorgt ervoor dat gemeenteleden geen vreemden van elkaar zijn, maar door Christus zelf aan elkaar verbonden worden. Paulus gebruikt de taal van de familiebanden om deze eenheid weer te geven. Zending is daarom niet primair de opdracht van individuen, maar van de hele gemeente als levende, uitnodigende gemeenschap.

4.5. Verkondiging en dienst

De holistische visie op zending (hfdst. 3) waarbij verkondiging en dienst onlosmakelijk verbonden zijn, heeft een doorlopend risico dat één meer aandacht krijgt dan de ander. Deze problematiek kent het Nieuwe Testament in Handelingen 6, waarbij diaconale hulp aan bepaalde marginale groepen in de verdrukking komt. Omwille van de verkondiging worden diakenen benoemd die zorg bieden aan de armen. In de praktijk betekende dit geen waterscheiding. Apostelen bleven betrokken bij zorg voor zieken (Hand. 9: 36-43) en diakenen waren grote evangelisten en betrokken bij zending (Hand. 8). Binnen de protestantse kerken heeft het geleid tot een vrij strikte taakverdeling tussen ouderlingen en diakenen. Echter, op het niveau van mensen in de marge en gemeenteleden in nood komen beide elementen altijd samen. Verkondiging en dienst kunnen juist daar niet gescheiden worden. Toch is onderscheiding belangrijk om te bewaken dat aan beide aspecten recht gedaan wordt. Binnen de GZB worden daarom de twee lijnen, verkondiging en dienst, in onderlinge samenhang uitgevoerd. Ook in de presentatie in Nederland worden beide lijnen zoveel als mogelijk in hun onderlinge samenhang gepresenteerd. Beide lijnen stellen ons de vraag of en hoe het Evangelie en de consequenties daarvan gestalte krijgen in de gemeente en in ons persoonlijke leven.

4.6. Gemeente en zending

Zending richt zich dus niet op het bereiken van een homogene groep mensen, omdat dan de barrières voor het Evangelie in taal, cultuur en sociale klasse kleiner zouden zijn. We hebben gelovigen uit alle rangen en standen nodig om de rijkdom van Gods liefde te verstaan (Ef. 3). In de woorden van Klippies Kritzinger:

*“Worldwide witness, dialogue and service in the name of Jesus opens our eyes progressively to see who He is, to experience the gospel as surprise, as gift, as a new encounter between the eternal Christ and people created in his image across the globe.”*⁶ Dat betekent niet dat er geen gemeenten met een eigen taal en cultuur gevormd kunnen worden, maar dat ze deel zijn van een groter geheel en geroepen zijn in hun eigen omgeving gemeente van Christus te zijn!

De GZB spreekt daarom niet meer over ‘het bereiken van onbereikten’ omdat dit kan leiden tot het definiëren van homogene groepen of het zoeken van witte vlekken. De GZB kiest daarentegen voor de inzet op bereikbare gemeenten in welke context dan ook. Of een gemeente toegankelijk en missionair aanwezig is, is de verantwoordelijkheid van de gemeente zelf. Daar waar geen functionerende gemeenten zijn, zoekt de GZB de samenwerking met lokale christenen of naburige gemeenten. Uiteindelijk is het mogelijk dat als er geen christenen zijn, zendingswerkers het begin van de nieuwe gemeenschap vormen. Zij dragen de roeping om Christus present te stellen door open en inclusief hun plaats in de samenleving in te nemen.

De gemeenten in Nederland zijn leerlingen samen met de anderen. De GZB zal daarom inzetten op het verbinden van gemeenten in Nederland met de wereldkerk om van daaruit na te denken over de eigen roeping als gemeente. De GZB zoekt hierin samenwerking met organisaties als de IZB. Dit is des te meer van belang omdat onze inzet wereldwijd niet impliceert dat ‘wij in Nederland’ het beter doen. Deze verbinding is van belang voor de uitgezonden medewerkers omdat het richting geeft aan hun bewustwordingsopdracht en het maakt het mogelijk om in Nederland vanuit de opgedane ervaringen actief bij te dragen aan hetzelfde missionaire doel.

5. Context: Zending in een wankеле wereld

De GZB weet zich geroepen tot zending, waarbij de gemeente centraal staat die present is in haar eigen context en oog heeft voor en denkt vanuit de marge. De consequentie hiervan is dat zending per definitie kwetsbare zending is, omdat het plaats vindt vanuit de navolging van Christus. De tijd waarin wij nu leven stelt daarbij bijzondere uitdagingen aan de vervulling van deze roeping. Een aantal uitdagingen is in het bijzonder relevant voor de keuzes die de GZB wil maken.

5.1. Wankеле wereldorde

De huidige wereldcontext wordt wel getypeerd als een wankеле wereldorde.⁷ Er is sprake van een groeiend aantal conflicten met grote migratiestromen tot gevolg. In die wankеле wereldorde lijken de tekenen van het Koninkrijk te worden weggeslagen. Als zendingsorganisatie voelen we ons machteloos omdat er geen blijvende oplossingen lijken te zijn tegen het aanhoudende kwaad. We lijden mee en zijn ons bewust van onze kwetsbaarheid. Toch hebben kerken een rol in het behoud en stichten van vrede, verzoening en herstel vanuit de hoopvolle verwachting van Gods Koninkrijk. Op religieus gebied zien we toenemende intolerantie tussen godsdiensten ontstaan. De grenzen tussen de wereldreligies liggen vaster dan voorheen. Mensen wisselen minder snel van religie. Zending kan daarmee een gevoelig onderwerp worden, omdat bekering vaak grote sociaal-maatschappelijke gevolgen heeft. In driekwart van de landen wereldwijd legt de wetgeving beperkingen op ten aanzien van religie. Deze beperkingen raken niet alleen christenen, maar hebben net zo goed nadelige gevolgen voor volgelingen van andere religies. In sommige niet-westerse landen wordt het christendom vaak als een westerse religie gezien. Religie en cultuur zijn immers in veel landen nauw met

elkaar verbonden. Daarbij speelt de negatieve rol van het christendom in het koloniale verleden een rol, waarin machtspolitiek, uitbuiting en uitroeiing van culturen plaatsvond, vaak op Bijbelse gronden. Dit zit diep in het geheugen van mensen gegrift en maakt het lastig voor gemeenten om aansluiting te vinden bij hun omgeving.

Kenmerkend voor deze tijd is de toenemende keuzevrijheid van het individu als gevolg van westerse invloeden, globalisering en onderwijs. Dit leidt tot keuzes die afwijken van de familie en/of de lokale gemeenschap. Radicalisering vindt veelal op individueel niveau plaats en kan zich in enkele weken voltrekken, al dan niet gevoed door filmpjes en artikelen op het internet. Tegelijkertijd biedt deze individuele keuzevrijheid kansen voor zending, omdat de overgang naar een ander geloof als een reële optie gezien wordt.

De wereld worstelt met milieuvraagstukken en met de gevolgen daarvan voor de bestaanszekerheid van mensen. Gemarginaliseerde bevolkingsgroepen worden daarbij vaak het zwaarst getroffen. De schepping die als woonplaats voor de mensen door hen bebouwd en bewaard moest worden, bedreigt mensen op vele plaatsen omdat mensen de schepping geweld aandoen.

Consequenties voor de GZB:

- De huidige wereldorde vraagt om een koninkrijksvisie die rekent met onvolmaaktheid en lijden. Gods Koninkrijk is onder ons, maar het is er nog niet in volheid. Het gaat om een belofte, waaruit we vol verwachting mogen leven.
- Meer aandacht voor het 'zijn' naast het 'doen'. Het delen van je leven met de ander in al zijn kwetsbaarheid (presentie) is van evenveel waarde als het uitvoeren van concrete taken en activiteiten (en in sommige contexten misschien wel van grotere waarde).
- Toenemende veiligheidsrisico's vragen om een keuze waar en op welke manier we als GZB aanwezig willen zijn. We moeten de balans scherp houden tussen acceptatie van bepaalde risico's in gebieden waar we ons geroepen weten, maar ook duidelijkheid wanneer de grenzen van het acceptabele zijn bereikt.
- In het werk van de GZB zal binnen programma's gekeken worden naar de effecten op het milieu, dit geldt ook voor de wijze waarop programma's worden uitgevoerd. Rentmeesterschap wordt daarmee een terugkerend thema in de contacten met partners. De GZB zal klimaatneutraal opereren voor het einde van de nieuwe beleidsperiode.

5.2. Wereldchristendom

De klassieke verhoudingen binnen het christendom zien we sterk veranderen. Zoals Philip Jenkins duidelijk maakte, is de typische christen van de 21e eeuw niet meer een blanke Europese man uit de middenklasse, maar eerder een arme vrouw uit zuidelijk Afrika.⁸ In sommige delen van de wereld groeit de kerk snel, terwijl tegelijkertijd de kerk in andere delen lijkt te verdwijnen (door oorlogen, nominalisme, secularisatie etc.). Secularisatie is trouwens niet alleen zichtbaar in Europa, ook in andere landen weet de kerk zich hiermee geconfronteerd. Hoewel geografisch verschillend, vormen al deze kerken samen het lichaam van Christus en delen we in elkaars zorgen en vreugden. De kerk in Nederland maakt dus voluit deel van deze wereldkerk.

Door de toenemende migratie (3% van de wereldbevolking is migrant) staat de wereld als het ware op onze stoep, en dit zien we ook terug binnen de kerk.

Terwijl de oude kerken in Europa kleiner worden, is er tegelijkertijd een groei van het aantal migrantenkerken. Migratie creëert nieuwe kansen om het Evangelie te delen, ook bij onze partners. Arbeidsmigranten, internationale studenten en vluchtelingen (vaak uit gesloten landen) horen in een nieuwe omgeving vaak voor het eerst het Evangelie. Er bestaat daarom principieel gezien geen scheiding tussen 'zendingsveld' en 'thuisfront', omdat beiden onderdeel zijn van dezelfde wereldkerk. Contexten kunnen verschillen, maar het doel van Gods zending blijft op iedere plek hetzelfde. In het verlengde hiervan ligt de opkomst van nieuwe uitzendende landen als Korea, China en Brazilië. West-Europa is tegenwoordig net zo goed 'zendingsveld'. Zuid-Noord uitzendingen zijn daarom net zo hard nodig als Noord-Zuid uitzendingen.

Consequenties voor de GZB:

- De GZB wil gemeenten in Nederland en de wereldkerk met elkaar verbinden zodat zij een spiegel voor elkaar kunnen zijn. De duidelijke scheiding tussen 'zendingsveld' en 'thuisfront' vervaagt daarmee.
- De GZB streeft naar samenwerking met migrantenkerken in Nederland en zoekt mogelijkheden voor samenwerking met gelovigen in de diaspora die een eigen roeping hebben naar hun landen van herkomst.
- De GZB staat open voor mogelijkheden om Zuid-Noord uitzendingen mogelijk te maken in strategisch partnerschap met bestaande partners of andere organisaties.

5.3. Islam

In de meeste werkvelden hebben gemeenten te maken met de aanwezigheid van de Islam. In bepaalde landen zijn christenen in de minderheid en zoeken zij naar een Bijbels verantwoorde manier om zich tot hun moslimburen en -overheid te verhouden. Discriminatie, pesterijen en soms ook geweld zijn voor sommige christenen aan de orde van de dag. In andere delen (waaronder Nederland) komt de kerk veelvuldig in contact met moslimminderheden en zoekt zij naar manieren om te getuigen. Voor christenen wereldwijd is de terugkerende vraag: hoe kan het bevrijdende Evangelie van Jezus Christus bij

moslims gebracht worden, zodat zij het gaan onderzoeken en, met de hulp van de Heilige Geest, gaan verstaan? Daarbij is het van belang ons te realiseren dat de Islam per context verschillend is. Er is niet één missiologische benadering.

Samenwerking zoeken met moslims, met behoud van de eigen identiteit, kan in de context van een wankele wereldorde een krachtig getuigenis geven. We bouwen immers niet aan ons eigen koninkrijk, maar willen juist naast de ander gaan staan. In noodhulp en meer diaconale activiteiten is samenwerking met de moskee mogelijk. Dit maakt duidelijk dat we dienstbaar willen zijn, maar deze diapraxis is niet duurzaam zonder de dialoog, het (getuigende) gesprek. Dit gesprek heeft het karakter van een eerlijke uitwisseling over de inhoud en de praktijk van geloven, zonder daarbij de eigen standpunten te relativieren. Daarin mogen we de ander omarmen, maar tegelijkertijd ook bevragen op die punten waar problemen ontstaan. Vanzelfsprekend staan we dan ook open voor de vragen die door de ander aan ons worden gesteld.

Het Evangelie delen met moslims blijft essentieel. Met name in de privésfeer is er grote vrijheid (vooral voor vrouwen). Evangelieverkondiging via radio, televisie en internet blijkt hierin van grote waarde te zijn. De aanwezigheid van zendingswerkers in moslimlanden is van groot belang, zo kunnen immers misvattingen over christenen worden gecorrigeerd. Gemeenschapsvorming en discipelschap onder gelovigen met een moslimachtergrond zijn cruciaal. Dit is een eigen ontdekkingsstocht van de gemeenten daar, die we niet van buitenaf willen sturen. In veel moslimlanden ontbreekt een gezonde gezinsstructuur. Het vormen van een geestelijke familie vraagt geduld en volharding.

Consequenties voor de GZB:

- De GZB staat open voor mogelijkheden werkers uit te zenden naar moslimlanden, die vanuit het Evangelie hun leven willen delen met moslims. Dit vraagt in de meeste gevallen om een langdurig commitment, omdat het 'present zijn' centraal staat.
- Het aangaan van strategische partnerschappen biedt mogelijkheden voor de GZB in moslimlanden, waar ze eigen expertise of toegang mist,

maar wel een sterk verlangen heeft. Binnen dat kader passen ook zogenoemde Zuid-Zuid uitendingen (zie verder 6.6).

- De GZB kan de expertise die zij in al die jaren heeft opgebouwd binnen de context van Islam ook inzetten ter opbouw van de gemeente in Nederland. De GZB werkt hierin samen met de stichting Evangelie & Moslims.

5.4. Nederland

Tot slot vraagt ook de specifieke context van Nederland onze aandacht. Dit is immers de context waar onze achterban zich in begeeft en waar een belangrijk deel van ons werk (bewustwording, fondsenwerving etc.) zich afspeelt.

Kenmerkend voor de huidige tijd is het verlangen van mensen (en daarmee ook gemeenten) om betekenisvol te zijn. Dit betekent niet zozeer een langdurig commitment aan een bepaalde organisatie, maar wel grote inzet bij eenmalige events. De keuzemogelijkheden aan goede doelen die een beroep doen op de achterban zijn enorm. Daarnaast zijn er veel particuliere initiatieven. Dit leidt tot een toenemende druk op de achterban waarbij vooral de focus ligt op het individu en zijn emotie. Dit is een spanningsveld voor de GZB: aan de ene kant de focus op gemeenten in Nederland, terwijl individuen het daadwerkelijke geefgedrag bepalen. Daarom is het van belang om helder over de waarde en de eigenheid van de GZB te communiceren, zodat mensen op basis daarvan hun keuze kunnen maken. In de achterban zien we schroom ontstaan rondom zending. Ook binnen de gemeenten is de invloed van secularisatie zichtbaar. Nederland is zelf zendingsland en de opdracht van Jezus om het Evangelie door te geven en dus voor zending, vindt weinig weerklank. Angst voor verlies aan zekerheden kan in gemeenten tot een naar binnen gerichte houding leiden. Hierdoor is er minder openheid om te leren van de geloofsbeleving van anderen (zowel van andere kerken in Nederland als in het buitenland). Tegelijkertijd zien we dat het geloof steeds meer een expliciete keuze is. Het is niet langer vanzelfsprekendheid om te geloven. Vooral bij jongeren zien we een grotere openheid om het geloof bespreekbaar te maken. Dit biedt de GZB ook nieuwe kansen.

Consequenties voor de GZB:

- De GZB wil met zijn missie en visie aansluiten bij het verlangen van gemeenten en daarin ondersteuning bieden. Dit betekent dat gemeenten met eigen initiatieven bij de GZB kunnen aankloppen. Is er een gezamenlijke doelstelling te formuleren (mede op basis van dit beleidsplan), dan kan dit resulteren in een gezamenlijk programma, waarin de gemeente actief participeert.
- GZB wil relevante support kunnen bieden aan

gemeenten/individuen met een verlangen om van betekenis te zijn in deze wereld. Het creëren van mogelijkheden voor jongeren (d.m.v. reizen, stages, uitzendingen etc.) heeft hierin onze bijzondere aandacht.

- Wij zijn in Nederland een ontvangende kerk geworden: we hebben juist steun en inspiratie uit de wereldkerk nodig. Het kan ons helpen over onze eigen angsten heen te stappen. De GZB wil deze contacten uit de wereldkerk aan de Nederlandse gemeenten aanreiken.

6. Missionair werk

6.1. Missionair verlangen

De GZB verlangt ernaar dat mensen God leren kennen en met Hem gaan leven. Dit verlangen staat in nauwe verbinding met de inzet voor het laten ontstaan van gemeenschappen van mensen die in Jezus Christus geloven en zo deel uitmaken van Zijn wereldwijde kerk. Deze gemeenschap van Christus staat als getuigende en dienende gemeente midden in de wereld. Ze reikt uit naar de mensen om haar heen, en staat voor hen open.

Hoofddoelstelling

De GZB wil bijdragen aan de vorming en opbouw van open gemeenten die leven vanuit hun missionaire roeping en die daarom getuigend aanwezig zijn in de samenleving. Tegelijkertijd leven zij hun diaconale roeping uit door uit te reiken naar mensen in de marge.

In deze doelstelling zijn beide programmalijnen, verkondiging en dienst, nauw met elkaar verbonden. Ze zijn twee kanten van één en dezelfde medaille: gemeente van Jezus Christus zijn in de wereld van nu. Deze gemeente is als geloofsgemeenschap doel en middel van de Heilige Geest. Deze dubbele doelstelling drukt voor de GZB een wereldwijd verlangen uit naar gemeenten die in alle contexten en onder alle gemeenschappen present zijn. Deze doelstelling geldt evenzeer Nederland als andere landen. Het verlangen richt zich op contexten waar geen gemeenten zijn en op contexten waar gemeenten gesteund of uitgedaagd worden om hun dubbele roeping in de eigen context te vervullen.

Strategische keuzes

Vanuit deze hoofddoelstelling steunt de GZB het werk in allerlei landen en werelddelen. Dit heeft

geleid tot de volgende strategische keuzes:

- De GZB kiest niet voor specifieke landen of gebieden, maar voor een scherpe focus op de gemeente. Binnen programma's met diverse partners en gemeenten wil de GZB vanuit dit perspectief een bijdrage leveren.
- De GZB ontwikkelt programma's waarin beide aspecten van de hoofddoelstelling (verkondiging en dienst) aan de orde komen. In nauwe verbinding daarmee zullen ook (bewustwordings)doelen in Nederland worden geformuleerd.
- Omdat het gaat om de gemeente als gemeenschap van de Geest, is de ontwikkeling van programma's altijd een geestelijk proces. Dit vraagt om een proces waarin samen met partners op een biddende wijze gezocht wordt naar Zijn wil voor de gemeenten.
- De gemeente is zowel doel als middel in het werk van zending. De gemeente gaat niet op in haar roeping voor de wereld, maar is ook een belijdende en vierende gemeente. Ze belijdt haar geloof in de Drie-enige God en viert de verbinding met Hem en met elkaar.

In de geïntegreerde programma's van de GZB zullen de volgende kernpunten telkens terugkomen:

- **Lerend vermogen:** Bij de uitvoering van een programma worden ervaringen opgedaan. De GZB wil in alle programma's borgen dat die ervaringen ook leerervaringen worden. Evaluaties op het werk verbeteren de kwaliteit van het programma op de korte termijn en geven de GZB voor de lange termijn input voor verdere beleidsontwikkeling.
- **Toekomstgerichtheid:** De overtuiging van de GZB is dat zijn werk in principe van tijdelijke aard is. Wat nu of op termijn door de lokale ge-

meente kan worden gedaan, wordt bij voorkeur ook door haar gedaan. Bij het ontwikkelen van ieder programmaplan wordt daarom ook een punt op de horizon gezet met betrekking tot eigenaarschap en duurzaamheid van het werk.

6.2. Programmalijn 'Geloven & Groeien'

Doelstelling

Christenen vormen een toegankelijke gemeente met een levend geloof in Jezus Christus, die op een creatieve manier het Evangelie met haar omgeving deelt. Daarnaast ontwikkelen gemeenten eigentijdse en voor de context passende vormen waarmee gemeenteleden hun geloof verder kunnen verdiepen. Dit leidt tot zowel geestelijke als kwantitatieve groei van de gemeente.

Teruggebracht naar de kern, begint het leven van de gemeente daar waar mensen Jezus Christus leren kennen en in navolging van Hem ontdekken hoe God het leven heeft bedoeld. Groeien als geloofsgemeenschap en het dienen van de naaste zijn het resultaat van deze levensveranderende ervaring. De GZB wil de vraag naar het persoonlijke geloof volop neerzetten in zijn missionaire werk, omdat ze gelooft dat het leven van de kerk begint bij de ontmoeting met de God van die kerk.

Waar mensen tot geloof komen, ontstaat ook de gemeenschap. De GZB wil mensen bij elkaar brengen, zodat ze samen hun geloof kunnen beleven en delen. Dat gebeurt in een specifieke context. De GZB wil jonge gemeenten helpen om zich zo te ontwikkelen dat de vorm waarin ze gemeente is, recht doet aan deze context en haar daarin breed toegankelijk maakt. Deze nieuwe vormen worden gewaardeerd als een manier waarop de Heilige Geest op een veelkleurige manier aan het werk is. De GZB wil zich laten verrassen door wat er ontstaat en de verhalen van vernieuwing en verandering delen met gemeenten in Nederland. Tegelijkertijd moet er ook ruimte zijn voor de zoektocht van veel van deze nieuwe gemeenten om tot een goede manier van kerkzijn te komen in hun context, met alle daarbij gepaard gaande tegenslagen en teleurstellingen.

De gemeente wil ook groeien (in diepgang, geloof en

aantal). Groeien is een breed begrip. Wie groeit in kennis, groeit daarmee nog niet in geloof. Wie groeit in dienen kan teveel de inhoud vergeten. Ieder gemeentelid, van jonge gelovige tot vaste kerkganger, is een leerling van Jezus Christus. Dit is een doorlopend groeiproces. De vaste kerkganger is daarbij niet 'verder' dan de jonge gelovige. Daarnaast is de gemeente de plaats waar je wordt aangemoedigd om te getuigen van je geloof. Je deelt wat je hebt ontvangen.

a. Kernbegrippen

- **Missionair:** Gemeenten leven vanuit de vreugde over het geloof dat hen is gegeven. Een vreugde die erom vraagt om gedeeld te worden en te groot is om voor jezelf te houden. Als de gemeente daadwerkelijk doorheeft hoe kostbaar Gods aanbod van verzoening in Christus is, ontstaat het verlangen om deze boodschap door te geven, zodat meer mensen de rijkdom van Gods Evangelie leren kennen.
- **Creatief:** Gemeenten hebben de Heilige Geest ontvangen. Die zet hen in beweging en helpt hen ook om met liefde en bewogenheid een weg te vinden waardoor het Evangelie voor mensen in en buiten de gemeente verstaanbaar wordt. Dat vraagt vaak om moed, creativiteit en doorzettingsvermogen. Creativiteit betekent dat er nieuwe dingen geschapen kunnen worden. Hierdoor ontstaan nieuwe vormen van kerkzijn zoals we die niet eerder kenden. Wie erkent dat de Geest nieuwe wegen kan banen, durft ook los te laten. Het nieuwe heeft ook vrienden nodig, mensen die met vertrouwen iets kleins durven laten groeien. Kerken in Nederland en wereldwijd wordt gevraagd zich te verbinden aan dit nieuwe en het deel te laten worden van het wereldwijde lichaam van Christus.
- **Toegankelijk:** Gemeenten denken actief na over de vraag voor welke groepen zij in hun context geroepen zijn. Specifieke aandacht is er daarbij voor mensen in de marge. De kloof tussen de gemeente en de groep die zij wil bereiken kan groot zijn. Dat gegeven is een startpunt en geen acceptatie van de situatie. Gemeenten zoeken vormen waarin iedereen die zij op het oog heeft actief in de gemeente kan participeren.

- **Contextualisatie:** De gemeente is geroepen kerk te zijn, daar waar ze is, of juist daar waar ze nog niet is. In beide gevallen laat de gemeente zich bevragen wat het betekent om juist in deze specifieke context gemeente te zijn. Keuzes over vorm en inhoud worden gemaakt met deze context op het netvlies. Het Evangelie is de standaard, de uitwerking is veelkleurig en verschilt per context.

b. Strategische keuzes

De GZB wil zich nadrukkelijk richten op de toerusting en ontwikkeling van de gemeente in de volle breedte en haar helpen een lerende gemeente te worden. Dit kan zijn door een bijdrage te leveren aan de opleiding van predikanten, maar ook door in te zetten op geloofsverdieping van gemeenteleden. In alle gevallen wil de GZB alleen daar een bijdrage leveren waar lokale gemeenten geholpen worden in hun verlangen open en inclusief gemeente te zijn. Bijzondere aandacht krijgen de volgende strategieën:

- **Bijbelvertaling en bijbelverspreiding:** De beschikbaarheid en het gebruik van de Bijbel zijn essentieel en waar nodig wordt dit een onderdeel van de programma's van de GZB. De GZB werkt hierin bij voorkeur samen met strategische partnerorganisaties.

- **Jeugdwerk:** Een breed gedeeld verlangen van de GZB en zijn partners is jonge gelovigen te kunnen (blijven) verbinden aan de gemeenten. Dat gaat niet vanzelf. In ieder programma zal de vraag naar de relevantie van het werk voor jongeren gesteld worden.
- **Theologisch onderwijs:** De GZB wil de komende jaren inzetten op theologisch onderwijs met een specifieke focus op de lokale gemeente. Uitzendingen in theologisch onderwijs doet de GZB alleen dan wanneer een zendingswerker door zijn of haar rol concreet kan bijdragen aan het missionaire verlangen van de lokale gemeente.
- **TEE:** De GZB zet in op de verdere doordenking en ontwikkeling van theologische toerusting binnen de lokale gemeente door middel van TEE (Theological Education by Extension). De ontwikkeling van digitale vormen voor smartphone en tablet is hierin van toenemend belang (vooral in gesloten landen). De ervaringen die wereldwijd zijn opgedaan moeten de GZB helpen om nog gericht een bijdrage te kunnen leveren aan de geestelijke groei van gemeenteleden.
- **Internet:** Via speciale Facebookpagina's en websites komen veel mensen in aanraking met het Evangelie. De GZB erkent het belang van deze vormen van evangelisatie en zet hier de komende jaren op in.

c. Expertiseontwikkeling binnen de GZB

De GZB wil expertise ontwikkelen op een aantal gebieden die voor een groot deel zijn werk in de programma's bepalen. Voor alle thema's geldt dat de GZB wil samenwerken met andere partners en deel wil nemen aan strategische netwerken. Voor de programmalijn 'Geloven & Groeien' wil de GZB zich ontwikkelen op de volgende terreinen:

- **Contextueel werken:** De GZB wil in staat zijn om in de uitvoering van ieder programma expertise te kunnen aanreiken waarmee zendingswerkers in staat zijn processen of methoden te gebruiken of ontwikkelen die daadwerkelijk dienstbaar zijn in de betreffende context.
- **Jeugdwerk:** De GZB wil de expertise van het team 'wereldwijd jeugdwerk' verder inzetten om gemeenten wereldwijd te ondersteunen.

Deze bijdrage kan per programma verschillen en variëren van een langduriger traject tot een eenmalige inzet.

- **Discipelschap & Leren:** Het is de overtuiging van de GZB dat willen leren een wezenlijk deel is van discipelschap. Training en toerusting maken een belangrijk onderdeel uit van het werk van de GZB in het buitenland. Een specifieke vorm van leren is TEE. Op meerdere plaatsen is de GZB betrokken bij deze vorm van afstandsonderwijs. De GZB wil meer kennis hierover ontwikkelen en participeren in een strategisch netwerk van TEE-organisaties om betrokken te worden bij de verdere ontwikkeling van dit onderwijsconcept.

6.3. Programmalijn 'Dienen'

Doelstelling

Gemeenten hebben, in navolging van Jezus Christus, oog voor mensen in de marge in hun omgeving, die zij niet alleen onvoorwaardelijk willen dienen, maar ook welkom heten en voluit aanvaarden als deel van de gemeente.

De liefde van Christus dwingt ons om Zijn liefde te delen met onze naasten. In de programmalijn 'Dienen' wordt dit met daden zichtbaar. Gemeenten moeten groeien om de naaste in beeld te krijgen, hun gaven te delen, maar ook naast de ander te gaan staan. Dienen is meer dan een programma. Het is een levenshouding waarin je jezelf geeft aan de ander.

Diaconaal werk vraagt om een open en inclusieve gemeente en betreft gemarginaliseerden bij de plaatselijke gemeente. In het omzien naar de concrete noden van anderen wordt de liefde van Christus gedeeld en bestaat de mogelijkheid dat door het werk van de Geest mensen God leren kennen. Betrokkenheid bij de gemeente is echter nooit een voorwaarde voor diaconale hulp: juist de priesterlijke roeping van de kerk dwingt haar actief te zijn in en voor de wereld.

Dit kan om een cultuuromslag vragen, het staat immers haaks op een cultuur van geslotenheid. Een cultuur die helaas ook in gemeenten de realiteit kan zijn. De missionaire noodzaak van openheid naar

de wereld en het besef zelf voluit deel uit te maken van de wereld, leidt ertoe dat de gemeenten zich af gaan vragen in hoeverre zij daadwerkelijk een open en inclusieve geloofsgemeenschap zijn.

In gesloten landen of in landen waar de christelijke gemeente een minderheid is, kan diaconale presentie het meest belangrijke middel zijn om de liefde van Christus zichtbaar te maken. In conflictgebieden krijgt diaconale presentie een bijzondere vorm in de bevordering van vrede en verzoening. In de contextanalyse blijkt dat geweld en onveiligheid toenemen. Presentie en waar mogelijk het steunen van initiatieven om de vrede te bevorderen zullen bijdrage om de vaak kleine gemeenten in de verdrukking te bemoedigen en 'open' te houden.

a. Kernbegrippen

- **Mensen in de marge:** Dit zijn mensen die veelal in de marge van de samenleving of zelfs helemaal buiten de gemeenschap leven. Zij hebben verminderde toegang tot onderwijs, arbeid, voedsel, medische zorg, onderdak, rechtshulp etc. De oorzaak van uitsluiting kan zowel liggen in de samenleving of veroorzaakt worden door zelfuitsluiting. Verschillende factoren liggen aan marginalisatie ten grondslag, zoals extreme armoede, een handicap, verslaving, sociale of politieke redenen, religieuze achtergrond of seksuele geaardheid. Uitsluiting wordt veelal door de context bepaald. Dit maakt het noodzakelijk om samen te werken met partners om tot een duidelijk beeld te komen hoe deze mechanismen zichzelf in stand houden in een bepaalde context.
- **Dienen:** De dienst der barmhartigheid is gegeven als een opdracht voor elke christen in navolging van de woorden van Jezus uit Lucas 10:27. Het dienen is erop gericht noden te verlichten en mensen in de marge mogelijkheden te geven om hun gaven en talenten te ontwikkelen.
- **Inclusie:** Mensen zijn geschapen naar het beeld van God, zijn fundamenteel gelijkwaardig en worden uitgenodigd om deel uit te maken van de christelijke gemeenschap waar hun waardigheid en rechten gerespecteerd worden. Uitsluiting is niet Bijbels en heeft geen plaats in het Koninkrijk van God. De GZB wil zich daarom

samen met zijn partners inzetten om mensen in de marge voluit deel te laten zijn van een gemeenschap. De naaste is niet alleen een doel voor hulpverlening, maar wordt ook uitgenodigd om volwaardig lid te zijn van de gemeente en zijn talenten in te zetten.

b. Strategische keuzes

In elke context wil de GZB bekijken hoe een bijdrage gegeven kan worden om mensen in de marge bij de gemeenschap te betrekken en de vaak vicieuze cirkel van armoede en uitsluiting te doorbreken. Binnen de diverse programma's zijn de volgende strategieën voor de GZB essentieel:

- **Training & Bewustwording:** De GZB zet zich ervoor in dat gemeenten zich zowel bewust worden van hun diaconale opdracht als van het feit dat inclusiviteit een kenmerk van de christelijke gemeente is. Om deze bewustwording te bereiken is training nodig. Het doel van de training is dat de hele gemeente, zowel leidinggevenden als gemeenteleden, oog krijgt voor de meest gemarginaliseerden in de eigen context en een toegankelijke omgeving biedt. Uiteindelijk biedt bewustwording ook voor mensen in de marge de kans om op gelijke voet te participeren. Het doel van training & bewustwording is drieledig:
  - * Gemeenten zijn zich bewust van hun diaconale opdracht en reiken uit naar mensen in de marge van de samenleving.
  - * Gemeenten staan open voor en betrekken deze groepen bij de gemeente
  - * Mensen in de marge zijn zich meer bewust van hun mogelijkheden om te participeren in de gemeente.
- **Lobby & Advocacy:** Het uitvoeren van de diaconale roeping vraagt ook om een inzet voor structurele veranderingen door de gemeente. Dit betekent dat onrechtvaardige omstandigheden, bijvoorbeeld onveilige werksituaties of onderbetaling, aan de kaak worden gesteld. Inzet op deze gebieden hangt nauw samen met een verhoogde bewustwording van onrecht, samen met het besef dat geloofsgemeenschappen geroepen zijn om te getuigen van een rechtvaardige God in een onrechtvaardige wereld.

- **Steun aan projecten van gemeenten:** De GZB wil in het bijzonder steun geven aan die diaconale projecten die worden ontwikkeld en uitgevoerd vanuit de lokale gemeente. Door middel van diaconale projecten worden gemeenten in staat gesteld om dienstbaar te zijn in hun context om zo de meest gemarginaliseerden te bereiken in hun nood en zorg.

De GZB richt zich niet langer op grote sectorale programma's. Wel zullen projecten op het gebied van onderwijs, medische zorg en werk als onderdeel van een geïntegreerd programma mogelijk blijven. Juist op deze terreinen wordt marginalisering zichtbaar in de samenleving.

c. Expertiseontwikkeling binnen de GZB

De GZB wil in de komende jaren expertise opbouwen rond het thema gemeentediaconaat. Gemeentediaconaat is meer dan goed doen en allerlei activiteiten ontwikkelen. Uiteindelijk moet in het diaconale handelen de liefde van Christus zichtbaar worden. Als eerste stap wordt, met ervaringsdeskundigen uit de achterban, nagedacht over het thema gemeentediaconaat. Het verlangen is om een brede diaconale beweging te stimuleren in onze achterban. Naast het thema gemeentediaconaat start de GZB een leertraject rondom het thema inclusie en een leertraject gericht op het bereiken van de meest gemarginaliseerden. Dit laatste traject is al gestart en zal worden voortgezet.

d. Noodhulp

In onze wereld, die vanuit een westers perspectief steeds maakbaarder lijkt te zijn, ervaren we geregeld dat onze samenleving ook erg kwetsbaar is. Natuurrampen of rampen als gevolg van menselijk handelen zorgen ervoor dat bevolkingsgroepen in een (acute) noodsituatie terechtkomen. Hoewel de GZB geen noodhulporganisatie is, wil de GZB op deze momenten naast de partners staan en hen helpen om de getroffen bevolking te ondersteunen. De steun bij noodhulp zal vooral gericht zijn op het proces van wederopbouw. Juist in deze fase kan de gemeente door diaconale presentie een getuige zijn. De geboden noodhulp zal echter altijd ten goede komen aan de hele samenleving en zal erop gericht

zijn mensen te helpen om met hun eigen gaven en talenten opnieuw in hun levensonderhoud te kunnen voorzien.

6.4. Bewustwording in Nederland

Doelstelling

Een wederzijds vruchtbare verbinding met de wereldkerk leidt tot meer betrokkenheid op zending binnen de gemeenten in Nederland. Geleerde lessen en ervaringen uit de wereldkerk worden met de gemeenten in Nederland gedeeld.

Binnen de programma's van de GZB worden aspecten van 'Geloven & Groeien' en van 'Dienen' zoveel mogelijk geïntegreerd. Daarbij komt een derde aspect: 'Bewustwording in Nederland'. De GZB doet aan bewustwording om het zendingsbewustzijn te vergroten door de rijkdom van de wereldkerk in te brengen en door betrokkenheid bij zendingswerk en zendingswerkers te stimuleren. Het besef dat de wereldkerk voor Nederlandse gemeenten van belang is en vice versa kan daardoor versterkt worden. In deze algemene bewustwording spelen de hoofddoelstellingen van de beide programmalijnen vanzelfsprekend een rol. Verbonden met deze bewustwording kan er ook aandacht gevraagd worden voor specifieke thema's zoals inclusie, de open en toegankelijke gemeente en mensen in de marge. Rond een aantal van deze thema's ontwikkelt de GZB zogenaamde leertrajecten die input leveren voor bezinning en bewustwording.

Binnen het communicatieplan worden deze specifieke thema's opgenomen en verbonden met de campagnes in Nederland. Bewustwording krijgt ook een plaats binnen de programma's van de GZB. Binnen elk programma worden de algemene doelstellingen geconcretiseerd en op dat concrete niveau worden gemeenten in Nederland uitgedaagd zich ook te bezinnen op de eigen rol en verantwoordelijkheid.

6.5. Leren en verantwoorden

Verantwoording van het uitgevoerde werk is essentieel, maar heeft geen eendimensionaal karakter.

Traditioneel rapporteert alleen de partner aan de GZB over de uitvoering van projecten. De GZB wil dit traditionele schema doorbreken en ook 'vuile handen' maken door medeverantwoordelijkheid te dragen over de uitvoering van programma's. Dit betekent dat de GZB verantwoording wil afleggen. Dit vindt plaats op verschillende niveaus:

- De GZB legt verantwoording af als organisatie aan de leden, maar ook aan de gemeenten in Nederland en de kerk als geheel. De verantwoording beslaat het totaal aan activiteiten in binnen- en buitenland. De GZB legt als organisatie jaarlijks (samenvattend) verantwoording af over de uitvoering van haar beleid aan de (strategische) partners.
- Binnen de programma's wordt verantwoording afgelegd aan alle betrokken partijen: de deelnemende partnerorganisaties en de doelgroep, én aan de participerende gemeenten in Nederland.

Verantwoorden en leren zijn met elkaar verbonden omdat een subdoel van verantwoording afleggen de reflectie is op leerervaringen voor de toekomst. Leren vindt plaats binnen de programma's van de GZB. Dit wordt op verschillende manieren zichtbaar:

- Geleerde lessen binnen de programma's worden gedeeld met alle relevante partners en medewerkers. In dat kader vindt reflectie plaats en capaciteitsontwikkeling.
- Er wordt samen met partners geleerd door gemeenschappelijk uit te voeren evaluaties op het niveau van programma's of op specifieke aspecten van programma's. Deze resultaten worden gepresenteerd aan alle betrokken partijen en spelen daarmee een rol in de verantwoording naar gemeenten in Nederland.
- De GZB formuleert op kernthema's opdrachten die projectmatig worden uitgevoerd. Deze 'leertrajecten' geven input voor de beleidsontwikkeling van de GZB, maar ook voor de bezinning in Nederland. Voor de komende jaren worden leertrajecten ontwikkeld op het terrein van onder meer inclusie, mensen in de marge, TEE en contextuele materiaalontwikkeling.

6.6. Uitzenden

Eén van de meest concrete vormen waarin het zendingswerk van de GZB zichtbaar wordt, is het uitzenden van zendingswerkers. De GZB heeft hierin al meer dan 100 jaar ervaring. Ook de eigen achterban beschouwt het uitzenden van mensen als een kerntaak van de GZB.⁹ Toch is het uitzenden van zendingswerkers vandaag de dag niet meer vanzelfsprekend. Sommige zendingsorganisaties zijn er volledig mee gestopt.

Aan het begin van een nieuwe beleidsperiode moet de GZB zich daarom de vraag stellen of zij door wil gaan met uitzenden. Daarop zegt de GZB volmondig: ja. Uitzenden van mensen is en blijft een kerntaak van de GZB. Wel is het noodzakelijk om aan te geven op welke wijze en onder welke voorwaarden de GZB dit wil doen.

a. Waarom zendingswerkers?

Allereerst omdat we geloven dat zendingswerkers een concrete bijdrage leveren aan de ontwikkeling van gemeenten in het buitenland door iets toe te voegen wat een kerk zelf niet in huis heeft (expertise, tijd etc.). Ook partners hebben verschillende malen het belang van deze meerwaarde aangegeven. Daarnaast geeft het uitzenden van mensen een diepere betekenis aan partnerschap. Het gaat niet zozeer om het sturen van geld, waarin vaak nog geldt 'wie betaalt, bepaalt', maar om mensen die

in navolging van Jezus de ander willen dienen. De gaven zijn mensen.¹⁰

Op geestelijk niveau is de aanwezigheid van een zendingswerker een continue herinnering aan het feit dat we als gelovigen wereldwijd één lichaam van Christus vormen. Zendingswerkers inspireren gemeenten, zowel op hun werkplek als in Nederland, om naar buiten gericht te zijn. De zendingswerker kan bij uitstek gemeenten in Nederland verbinden met gemeenten in het buitenland. Op deze manier kan de wereldkerk als spiegel fungeren voor gemeenten in Nederland en andersom. Hans Visser (oud-zendingswerker in Kenia) vat dit als volgt samen: "Door partnerschap met christenen uit andere culturen kom je kritischer ten opzichte van je eigen cultuur te staan. Als er geen mensen meer worden uitgezonden, dan gaat deze dimensie verloren en wordt een kerk introvert en minder cultuurkritisch."¹¹

Een belangrijke rol speelt hierin de verlofperiode, waarin de zendingswerker concreet zichtbaar is in de gemeente. Gemeentelieden willen graag de zendingswerker zelf leren kennen. De onderlinge ontmoeting is hierin van belang. De spiegel die de zendingswerker voorhoudt, kan de gemeente helpen bij de eigen visievorming op zending. Dit vraagt om meer aandacht voor en betere begeleiding in de aanloop naar een verlofperiode.

Tot slot speelt een rol dat gemeenten in Nederland vaak een veel grotere betrokkenheid voelen bij zendingswerkers dan bij projecten. Zending komt dichtbij door de verhalen die zendingswerkers zelf in de gemeente delen. Uiteindelijk vertelt geld geen verhaal, wel de mensen.

Consequentie voor de GZB:

- Herbezinning op de invulling van de verlofperiode. Hoe kan deze zo worden ingevuld dat de zendingswerker ook echt die spiegelfunctie kan vervullen? Wat valt hierin te leren van andere zendingsorganisaties?

b. Hoe uit te zenden?

De GZB zendt bij voorkeur mensen uit in samenwerking met buitenlandse partners. Uitzendingen in (internationaal) teamverband komen nauwelijks voor. Dit vraagt intensievere begeleiding en onder-

steuning (per Skype of face to face) van werkers in geïsoleerde situaties vanuit de GZB. Te denken valt dan aan de organisatie van regionale retraites voor zendingswerkers en speciale aandacht voor uitgezonden gezinnen. Een andere mogelijkheid is om zendingswerkers mee te laten doen met retraites en trainingen van andere (internationale) zendingsorganisaties die actief zijn in hetzelfde land of regio. Dit vergroot het netwerk van de zendingswerker en toegang tot specifieke expertise.

‘Geïsoleerde’ uitzendingen zoals we die kennen bij de GZB zijn kwetsbaar. Onze bijdrage kan immers afgewezen en ondergewaardeerd worden. Dit is een reëel probleem in de huidige situatie waarbij zendingswerkers onderdeel worden van de structuur van de partner. Een andere organisatiestructuur waarbij de zendingswerker onderdeel uitmaakt van een programmteam, waarin naast de GZB verschillende partijen (inclusief de buitenlandse partner) participeren, kan de zendingswerker als het ware ‘bevrijden’ van die last.

Bij uitzenden gaat het niet alleen over de inhoud van het werk, maar vooral ook om het ‘zijn’. Voor beide aspecten is aandacht nodig in de begeleiding en het permanente leertraject van uitgezonden werkers. De GZB is zich ervan bewust dat deze nadruk op presentie in sommige contexten vraagt om een langdurige investering in een uitzending (12-20 jaar). Het aanleren van een taal en het eigen maken van de cultuur kost vaak vele jaren. Deze eerste periode is cruciaal voor het verdere vervolg van de uitzending. Bovendien kost het opbouwen van relaties tijd en is hiervoor de beheersing van de taal essentieel. Binnen de huidige wereldcontext is het de vraag of westerse zendingswerkers altijd de meest aangewezen personen zijn om in een bepaald gebied aanwezig te zijn. Dit geldt vooral voor de meer gesloten landen in het Midden-Oosten en Azië. In toenemende mate zijn ook christenen uit het Zuiden (Egypte, Centraal-Azië) actief in cross-culturele zending. Zij kennen de taal en cultuur van de regio vaak beter. De GZB wil graag Zuid-Zuid uitzendingen mogelijk maken, waar er concrete kansen liggen. Daarbij zal vooral gekeken worden naar wat er op ons pad komt vanuit ons partnernetwerk. Tot slot is Nederland zelf ook ‘zendingsveld’ geworden. Zuid-Noord uitzendingen behoren daarom tot de concrete

mogelijkheden naast de bestaande vormen van uitzending.

Consequenties voor de GZB:

- De GZB gaat op zoek naar strategische partnerschappen om Zuid-Zuid en Zuid-Noord uitzendingen mogelijk te maken. Het is daarbij van belang om te kijken wat we als GZB zelf kunnen inbrengen en ontvangen. Anders loopt de GZB het gevaar om in een donorrol gedrukt te worden.
- Intensievere begeleiding en ondersteuning van de zendingswerker. Dit moet worden ingebed binnen de nieuwe organisatiestructuur. Jaarlijkse retraites spelen hierin een belangrijke rol.

c. Profiel van de zendingswerker

Lag voorheen de nadruk op de rol van de zendingswerker bij de partner in het buitenland, tegenwoordig wordt in toenemende mate ook zijn of haar rol naar de gemeente in Nederland toe onderstreept. Dit gaat verder dan enkel bewustwording. Het gaat ook over het aanzetten tot verandering bij gemeenten. De zendingswerker kan daarbij gezien worden als:

- Vertaler van de ervaringen en verhalen uit de wereldkerk naar de gemeente in Nederland. Het gaat daarbij niet alleen om het vertellen van succesverhalen, maar ook om het eerlijk benoemen van moeilijkheden en gemaakte fouten.
- Facilitator van de spiegelfunctie: hij/zij bemiddelt bij uitstap tussen gemeenten in Nederland en het buitenland, bijvoorbeeld door gastvrij te zijn bij reizen georganiseerd door de GZB.
- Voorbeeld hoe de lessen uit de wereldkerk ingebed kunnen worden in het eigen dagelijkse leven, zonder de zendingswerker hierbij een superieure positie toe te dichten.

Het is daarbij van belang dat de partner zich bewust is van deze taak van de zendingswerker en het de zendingswerker ook mogelijk maakt deze taken richting Nederland te vervullen.

Welk type zendingswerker nodig is, verschilt per context. Toch zijn er wel degelijk algemene kenmerken te benoemen. Zonder hierbij volledig te willen zijn, leggen we binnen dit beleidsplan de nadruk op de volgende aspecten:

- Toegewijd christen, wat ook blijkt uit zijn/haar levensverhaal (getuigenis)
- Een gezamenlijke roeping met de uitzendende gemeente
- Dienende houding en bereidheid om te leren
- Relatieel
- Onderdeel van de context (kent taal en cultuur)
- Capaciteit om zichzelf aan te passen aan een nieuwe situatie (flexibiliteit)
- Bereidheid om te lijden
- *Agent of change*: kan de zendingswerker ook aanzetten tot verandering, zowel bij de gemeenten in Nederland als bij de partner?

Consequentie voor de GZB:

- Specifieke coaching en training op bovenstaande eigenschappen vindt plaats binnen het permanente leertraject voor zendingswerkers, dat door de GZB is ontwikkeld.

d. Van opleiding tot terugkeer

Van een zendingswerker worden cross-culturele vaardigheden verwacht, die in toenemende mate ook in Nederland van belang zijn. Na terugkomst in Nederland kunnen deze vaardigheden volop benut worden binnen de kerk, ook binnen nieuwe vormen van gemeentezijn. De cross-culturele ervaring van de zendingswerker komt hierbij goed van pas, omdat hiervoor verbeeldingskracht en 'out of the box' denken nodig is. Geleerde lessen van de uitzending kunnen juist in de periode ná terugkeer verzilverd worden binnen de gemeenten in Nederland.

Al in de opleiding voorafgaand aan de uitzending moet aandacht besteed worden aan het ontwikkelen van deze cross-culturele vaardigheden, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk in een multiculturele wijk of op een AZC. Dit deel van de voorbereiding kan ook samen met andere gemeenteleden gedaan worden, die zich in een cross-culturele setting

willen inzetten. Door migratie weet ook de kerk in Nederland zich in toenemende mate geconfronteerd met de wereld om haar heen. Het doorgaande leren past in de lijn van inclusieve gemeenten: de vaardigheden van de zendingswerker zijn nodig om ook in Nederland op weg te gaan naar toegankelijke gemeenten.

Op deze manier ontstaat er een doorgaande lijn van opleiding, uitzending tot aan periode van terugkeer, die zowel voor de gemeente in het buitenland als de gemeente in Nederland vruchtbaar kan zijn.

Consequenties voor de GZB:

- Als GZB investeren in trainingen en oefenplekken voorafgaand aan de uitzending om ervaring op te doen in een cross-culturele setting.
- Als GZB actief op zoek gaan naar inzetmogelijkheden van zendingswerkers na terugkomst. Dit kan binnen de eigen gemeente of via landelijke organisaties (bijvoorbeeld IZB, ICP, PKN Pioniersplekken).

7. Wereldwijd netwerk

De GZB verbindt de gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) met kerken en partnerorganisaties in het buitenland. Gemeenten zijn immers, waar ze ook zijn, samen met elkaar leerlingen van Christus en verlangen ernaar om hun leven te delen met anderen. De GZB is geen eigenaar van het werk, maar faciliteert de verbinding en de betrokkenheid van gemeenten bij de wereldkerk en het concrete zendingswerk.

7.1. Plaats van de GZB in de kerk en gemeenten

De GZB neemt een unieke plaats in binnen de Protestantse Kerk. Vele gemeenten ondersteunen het werk en zo geeft de GZB mede gestalte aan de missionaire en diaconale roeping van de kerk als geheel. Hierin staat de GZB naast Kerk in Actie. Onderling vindt afstemming plaats en op voor de kerk en gemeenten relevante thema's wordt gezocht naar gezamenlijke bezining. Op diverse terreinen is er sprake van concrete samenwerking, zoals op het terrein van veiligheidsbeleid en training. Samenwerking met de IZB is belangrijk voor de GZB. Zo stelt de IZB in haar toelichting op het IZB-Focustraject: "Het zendingsveld in Nederland maakt deel uit van het wereldwijde zendingsveld. Het is onze overtuiging dat we kunnen en moeten leren van onze broeders en zusters in andere delen van de wereld. De uitwisseling kan ons helpen om met andere ogen naar onze eigen context en onze eigen kerk te kijken. Wij willen hierin samenwerken met de GZB."¹² Er kan geen principiële scheiding aangebracht worden tussen zending in het buitenland en in Nederland. Door de gemeente te verbinden met de diversiteit van de wereldkerk, wordt de rijkdom van Christus dieper verstaan. Het is een geweldig geheim dat geloofsgemeenschappen wereldwijd, en dus ook uit Nederland, samen met Christus verbonden zijn en tot één lichaam zijn gemaakt.

De gemeente van Christus is een gezonden kerk. Deze roeping van de gemeente heeft consequenties voor het zendingswerk, en uitzendingen in het bijzonder. De roeping van een gemeentelid moet ingebed zijn in het geheel van de gemeente en staat dus niet op zichzelf. De gemeente deelt en draagt de uitzending en weet zich ermee verbonden. De GZB wil met de gemeenten in Nederland samen optrekken om invulling te geven aan deze roeping, en doet dit niet in plaats van. De GZB wil hierin de gemeente ondersteuning bieden. De GZB trekt vele gemeenten vanwege de toegevoegde waarde die op diverse terreinen wordt geboden:

- **Holistisch:** Maakt geen tegenstelling tussen diaconaat en verkondiging, tussen woord en daad, het is immers een eenheid. De programmalijnen 'Geloven & Groeien' en 'Dienen' zijn twee kanten van dezelfde medaille.
- **Uitzenden:** De GZB is een ervaren uitzendorganisatie, met een groot kerkelijk netwerk, waarbinnen mensen ingezet kunnen worden. Uitzendingen hebben een kerkelijke basis waardoor steun breder gemobiliseerd kan worden dan alleen binnen de eigen thuisgemeente van de uitgezonden medewerker.
- **Bezinning:** Denkt samen met andere kerkelijke partners binnen de Protestantse Kerk mee met gemeenten over de uitdagingen waar zij zich

mee geconfronteerd weten, in zending en dus ook in diaconaat.

- **Partnerschap:** Gaat uit van samenwerking met lokale partners en streeft naar een contextuele manier van werken. Heeft een langetermijn-commitment voor de doelgroep, de gemeenten waarbij de GZB betrokken is. Hierdoor is onderling leren mogelijk, het werk is geen éénrichtingsverkeer.

a. Uitdagingen voor de toekomst

De GZB wil staan in het geheel van de PKN en zet daarin in op de ontwikkeling van een netwerkstructuur waarbij de verschillende uitvoerende organisaties binnen de kerk een erkende plaats hebben. De GZB is bereid om verantwoording af te leggen aan de kerkelijke organen over de vraag hoe de gemeenten die een beroep hebben gedaan op de GZB, zijn ondersteund in hun zendingsroeping. Afstemming en samenwerking binnen het netwerk zijn cruciaal en vragen om een goede vorm.¹³

De GZB is een vereniging van individuele leden, die veelal deel zijn van een lokale gemeente die de 'morele eigenaren' zijn van de GZB. Zending is immers de roeping van de gemeente. Gemeenten worden gevraagd om het werk van de GZB in algemene zin of via programma's en uitzendingen te ondersteunen. Tegelijkertijd zijn er veel activiteiten die vanuit gemeenten plaatsvinden en waarbij de organisatoren soms wel maar vaker niet de steun van de GZB vragen.¹⁴ Het is de uitdaging van de GZB om de komende jaren te investeren in de verbinding met de gemeenten in Nederland.

Diaconaat is een essentieel onderdeel van zending en ondanks de grote concurrentie zal de GZB zijn diaconale programma Project 10 27 via diaconieën onder de aandacht van gemeenten brengen. Het steunen van diaconale doelen wereldwijd is meer dan een plaats op het collecterooster, het vraagt ook om bezinning op de vraag wat deze betrokkenheid betekent voor het leven als gemeente en de gelovige in de eigen context. Diaconaat behoort tot het hart van de gemeente en raakt - ook als het gaat om mensen ver weg - onze eigen manier van leven. In veel gevallen zijn mensen wel diaconaal bewogen, maar heeft hun inzet geen structurele verbinding met het geheel van de gemeente.

De positie van de predikant binnen de gemeenten verandert. Er is meer nadruk op mobiliteit, en meer predikanten hebben een parttime-aanstelling. Predikanten zullen ten aanzien van zending in de meeste gevallen aansluiten bij de bestaande praktijk en als 'leek op dit terrein' geen leidende rol op zich nemen. Keuzes binnen gemeenten zullen veelal ad hoc gemaakt worden waardoor bezinning weinig aandacht krijgt. De betekenis van missionaire betrokkenheid wereldwijd voor de gemeente zelf komt dan niet aan bod.

Van groeiend belang zijn de Thuisfrontcommissies (TFC) die de uitzending van specifieke werkers ondersteunen door gebed, meelevens, praktische hulp en de financiële bijdragen te bevorderen van zowel de uitzendende gemeente als familie en vrienden. In veel gevallen 'hangen' deze commissies onder de zendingscommissie en is er een directe verbinding met de kerkenraad. Verdieping van de rol van de TFC is gewenst, waarbij er ook aandacht is voor de rol om de geleerde lessen van de uitgezonden medewerker in de gemeente in te brengen. Juist door die rol van de TFC te versterken wordt de scherpe tweedeling tussen 'thuisfront' en 'zendingsveld' opgeheven. Thuisfront en zendingsveld lopen veel meer in elkaar over.

b. Inzet van de GZB

Het verlangen van de GZB om samen met partners te werken aan open en inclusieve gemeenten betekent dat de GZB zich ook zo zal opstellen naar alle betrokkenen in Nederland. De GZB staat open voor initiatieven vanuit gemeenten en gemeenteleden waarin we dit verlangen herkennen.

- Zending en diaconaat krijgen een plaats in het hart van de gemeente. Hierbij wordt samenwerking gezocht met de IZB. De GZB brengt daarbij het gesprek met de wereldkerk en de roeping tot zending in. Hierbij spelen zendingswerkers als verbinding met de wereldwijde kerk een belangrijke rol.
- De GZB wil kerkenraadsleden, predikanten en leden van commissies inspireren tot zending. Bezinningsmateriaal, Experience 10 27 reizen, partnerschappen met gemeenten e.d. zijn belangrijke middelen om dit te realiseren.

- De GZB zal een loket ontwikkelen waar initiatieven, ideeën en mensen met een roeping tot zending terecht kunnen. Op deze wijze kunnen gemeenten en individuen voor al hun vragen rond zending bij de GZB terecht.
- Een nieuw te ontwikkelen communicatiestrategie zal dit ondersteunen. Doel daarvan is dat in de komende beleidsperiode een consistente boodschap afgegeven wordt door alle bij de GZB betrokken stakeholders.
- Gemeenten worden betrokken en zijn medeverantwoordelijk voor de uitvoering van het werk in de programmateams. Vanuit de GZB zullen relatiebeheerders zich op clusters van gemeenten richten die bij concreet zendingswerk betrokken zijn. Een cluster bestaat uit uitzendende en Deelgenotengemeenten die bij een programma betrokken zijn.
- De diverse doelgroepen in de gemeenten zullen ook en vooral via de clusters van gemeenten betrokken worden. Dit zal leiden tot een meer op maat gesneden benadering. Diaconieën worden ook breed benaderd via het label Project 10 27.
- Open en inclusief gemeentezijn moet ook ervaren worden. Via de programma's en via Experience 10 27 worden mogelijkheden geboden om kennis te maken met de wereldkerk. De opgedane ervaringen zijn levensveranderend. Zowel direct en persoonlijk als indirect voor de plaatselijke gemeente. Bewustwording speelt hierin een grote rol.
- Naast de inzet op het collectief van de gemeente zal ook de particulier benaderd blijven. Een belangrijke reden hiervoor is dat de GZB een ledenvereniging is met individuele leden.
- De inkomsten via fondsenwerving verlopen via verschillende lijnen. Ook hierin zal extra ingezet worden op de inkomsten uit gemeenten. Door sterkere betrokkenheid vanuit de clusters op concreet zendingswerk mag verwacht worden dat de inkomsten uit deze gemeenten zullen stijgen. Meer zendingswerkers zal ook leiden tot meer inkomsten. De leden zullen via de gangbare methoden benaderd blijven. Wel mag verwacht worden dat opgedane ervaringen via reizen zullen leiden tot meer inkomsten vanuit de particuliere deelnemers daarvan.

7.2. Plaats in het wereldwijde partnernetwerk

De GZB heeft een wereldwijd netwerk van partnerorganisaties. De diversiteit binnen dit netwerk is groot. De kern van het partnerschap zit in het gemeenschappelijk verlangen om mensen te dienen met het Evangelie. De GZB ontwikkelt zijn netwerk op basis van het verlangen om daadwerkelijk bij te dragen aan de opbouw van gemeenten.

Dit betekent dat de kernpartners van de GZB direct gericht zijn op het realiseren van een doelstelling waar de GZB gezamenlijke verantwoordelijkheid voor wil dragen. In principe gaat het om partners waarbij er voldoende herkenning is van elkaars identiteit om dit gezamenlijk verlangen te kunnen realiseren.

Naast de kernpartners kent de GZB strategische partners die een duidelijke bijdrage leveren aan de ondersteuning van gemeenten om de gezamenlijke doelen te realiseren. De GZB heeft een uitgebreid netwerk van theologische opleidingen en partners betrokken bij theologische toerusting of voor specifieke aandachtsvelden (bv. het bereiken van de moslimgemeenschap in een land). De GZB investeert in de partners, maar met het oog op de realisatie van doelen op gemeenteniveau.

Een specifieke vorm van strategisch partnerschap is het steunen van partners om missionaire activiteiten te kunnen ontwikkelen in landen en/of regio's waar inzet van Zuid-Zuid uitzendingen effectiever is of als zending alleen op die wijze mogelijk is. Samen met een strategische partner kan een dergelijk missionair programma worden ontwikkeld en uitgevoerd.

De GZB zelf wil zich – uitgedaagd door zijn partners - tot een strategische partner ontwikkelen. De huidige positie is vooral de positie van donor. Als 'donor' stelt de GZB mensen en middelen ter beschikking aan de partner. De partner legt over de ontvangen bijdrage verantwoording af, waardoor de GZB in een machtspositie gedrukt wordt. De GZB wil komen tot een nieuwe meer gelijkwaardige partnerrelatie en niet alleen een ondersteunende en beoordelende rol vervullen, maar zelf 'vuile handen' maken en medeverantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering.

Consequenties voor de GZB:

- Samen met partners op een participatieve manier programma's ontwikkelen waarin op gemeenteniveau doelstellingen worden geformuleerd. Dit is een geestelijk proces waarin de leiding van de Geest gezocht wordt.
- Alle betrokken partners bij deze meerjarige programma's leveren aan de uitvoering hun bijdrage door onderdelen voor hun rekening te nemen, of door het beschikbaar stellen van mensen en middelen.
- De belangrijkste vraag in de rapportage is de vraag of op het niveau van de doelgroep en/of gemeenten iets zichtbaar wordt van ons gezamenlijke missionaire verlangen.
- In programma's waarbij de GZB betrokken is, brengt de GZB doelstellingen in Nederland in en partners leveren aan het realiseren van deze doelstellingen hun eigen bijdrage. Mogelijkheden zijn o.a. het delen van inspirerende of juist uitdagende verhalen en de mogelijkheid van reizen en uitwisseling.
- Programma's worden (extern) geëvalueerd zodat we gezamenlijk van de uitvoering kunnen leren.

In de diverse regio's vervult de GZB een rol als netwerkorganisatie. Partners van de GZB ontmoeten elkaar, wisselen ervaringen uit en bemoedigen elkaar. Voor de GZB is de ontwikkeling van een netwerk waarin onderling leren tot stand kan komen belangrijk. Partners brengen eigen expertise in en kunnen mogelijk een strategische partner van een andere partnerorganisatie worden. Binnen deze setting kunnen weer nieuwe missionaire mogelijkheden ontstaan waar de GZB in kan participeren. Dit netwerk is in principe open, partners kunnen relaties delen met andere partners, donoren e.d. De regiocoördinator kan hierin faciliterend optreden. De GZB fungeert binnen dit netwerk als initiator en als kennismakelaar. Netwerken van partners en de GZB worden gedeeld. Op een beperkt aantal terreinen brengt de GZB zelf expertise in. Hierbij denken we aan de thema's jeugdwerk, contextualisatie, discipelschap & leren, gemeentediaconaat en het bereiken van de meest gemarginaliseerden. Daarnaast is de GZB betrokken bij de leerstoel 'De

kerk in de context van de Islam' (prof. B.J.G. Reitsma, VU) en de leerstoel 'Secularisatiestudies' (prof. H.J. Paul, RUG). De kennis hieruit opgedaan kan breder ingezet worden binnen de organisatie.

7.3. Van beheersing naar relatie

De GZB ontwikkelt zich in de nieuwe beleidsperiode tot strategische partner van gemeenten in Nederland en partners in het buitenland. Dit vraagt om een relationele in plaats van een bureaucratische organisatie. De laatste is gericht op processen en protocollen en dreigt daardoor altijd een doel in zichzelf te worden. Een relationele organisatie is naar buiten gericht en streeft naar daadwerkelijke veranderingen. Dit betekent voor de GZB dat hij uitgaat van de kracht van de mensen met wie samengewerkt wordt en dat ten gunste van de daadkracht het controlemodel losgelaten wordt. In de woorden van Michael Gecan:

*"When they act, as they act, people change. The poor become less poor. The disconnected of all races and classes engage. The marginalized begin to move towards the center. The powerless gather, organize, and act. Victims get their first taste of victory. At the core of the relational culture is a belief in the ability of most people to grow and develop, as well as faith in the newly arrived or recently organized people of formerly excluded people to exert their new-found power in effective and responsible ways."*¹⁵

Als relationele organisatie erkent de GZB de eigen kracht van de gemeenten in Nederland en de expertise die daar gevonden wordt, maar ook van de partnerorganisaties en de gemeenten in het buitenland. De GZB streeft ernaar om mensen te verbinden met zijn werk en hun eigen verantwoordelijkheid te erkennen. Kennis is niet het eigendom van de experts, maar komt van overal. De expertise van de GZB is het verbinden en verdiepen van deze kennis om hiermee programma's te verbeteren. De kracht van de GZB is om dat op een zorgvuldige wijze te doen samen met alle betrokkenen.

Binnen de 'GZB-gemeenschap' wordt iedereen aangesproken op zijn of haar bijdrage aan de realisatie van ons doel. De GZB-gemeenschap streeft naar integratie van kantoormedewerkers en uitgezonden medewerkers en staat maximaal open voor anderen

die een bijdrage leveren aan het doel van de GZB. De inzet en rol van medewerkers wordt minder bepaald door een functieprofiel, maar vooral door de eigen capaciteiten.

Consequenties voor de GZB:

- Een systeem van planning en verantwoording zal ontwikkeld worden waarbij gelijkwaardigheid en gezamenlijk leren centraal staan.
  - Binnen projecten en uitzendingen de verantwoordelijkheid meer delen met gemeenten.
  - Openstaan voor initiatieven van gemeenten en partners en versterken vanuit de eigen expertise.
- De verbinding tussen gemeenten en het werk vergroten en uitwisseling realiseren.
  - Kortetermijnuitzendingen versterken, waardoor gemeenteleden ervaring opdoen en deel worden van de gemeenschap van de GZB.
  - Stages aanbieden op diverse gebieden, o.a. voor studenten missiologie, ontwikkelingssamenwerking, jonge predikanten e.d.
  - Capaciteitsontwikkeling van medewerkers staat centraal. Daarnaast zal er geïnvesteerd worden in intervisie tussen medewerkers.

8. Interne organisatie

De GZB wil de komende jaren bouwen aan een organisatie die past bij de uitgangspunten van dit meerjarenbeleidsplan. In de toekomstige organisatie staan de volgende uitgangspunten centraal:

- **Gezamenlijke roeping:** Zending is een geestelijke zaak en vraagt om een gemeenschap waarin de kernwaarden van de organisatie worden gedeeld, met respect voor elkaar en toewijding aan het gemeenschappelijke doel. Gezamenlijk gebed, bezinning en samenwerking zijn essentieel. De gemeenschap sluit kantoor en zendingswerkers in. Interne communicatie is essentieel. De GZB investeert daarom in de uitbouw van PLEK (het intranet van de GZB) en moderne communicatievormen.
- **Effectief:** Een heldere verantwoordingsstructuur is nodig waarbij tot op het niveau van de resultaten van het werk aan iedereen kan worden gerapporteerd. De GZB zal hierin de komende jaren investeren. In dat kader zal nagedacht worden over een nieuw softwaresysteem, bij voorkeur een systeem waarin ook partnerorganisaties hun programma-input kunnen leveren.
- **Flexibel:** Uitgaande van de programma's zullen mensen met specifieke expertise, programma-leiders van buiten de GZB, vertegenwoordigers van gemeenten e.d. bij het werk betrokken raken. Dit vraagt om flexibele manieren om mensen in te zetten én om een actief vrijwilligersbeleid. De GZB gaat o.a. op zoek naar kantoorvrijwilligers ter ondersteuning van de diverse programma's.
- **Open:** Als open organisatie wil de GZB graag thuisfrontcommissies, vertegenwoordigers van gemeenten, groepen jongeren e.d. ontvangen binnen het kantoor van de GZB. Kantoormedewerkers werken in programmateams, hebben meer internationaal overleg en dit vraagt om flexibelere werkplekken. Aanpassing en uitbreiding van het kantoor is nodig.

9. Aanbevolen literatuur

- Bosch, David J., "The Vulnerability of Mission", *Baptist Quarterly* 34, nr. 8 (1992), 351–63.
- Bosch, David, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*. American Society of Missiology Series 16 (Maryknoll: Orbis Books, 1991).
- Gecan, Michael. "Three Public Cultures." In: *Yours the Power: Faith-Based Organizing in the USA*, edited by Katie Day, Esther McIntosh and William Storrar (Leiden: Brill, 2013), 107–19.
- Doleweerd, J. van, *Dauw op de Aarde* (Apeldoorn: De Banier, 2014).
- Hof, Eleonora, *Reimagining Mission in the Postcolonial Condition: A Theology of Vulnerability and Vocation at the Margins* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2016).
- Irvin, Dale T., "World Christianity: An Introduction", *The Journal of World Christianity* 1, nr. 1 (2008), 1–26.
- Jenkins, Philip, *The Next Christendom: The Coming of Global Christianity* (Oxford: Oxford University Press, 2011).
- Kritzinger, Johannes N. J., "A question of mission-A mission of questions". *Missionalia* 30, nr. 1 (2002), 144–173.
- Paas, Stefan, *Vreemdelingen en priesters: Christelijke missie in een postchristelijke omgeving* (Zoetermeer: Boekencentrum, 2015).
- "Together towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes", *International Review of Mission* 101, nr. 2 (2012), 250–80.
- Volf, Miroslav, *Exclusion & Embrace: A Theological Exploration of Identity, Otherness, and Reconciliation* (Abingdon Press, 2010).
- Wild-Wood, Emma. "Mission, Ecclesiology and Migration." In: *Mission on the Road to Emmaus: Constants, Context, and Prophetic Dialogue*, edited by Cathy Ross and Steve Bevans (London: SCM Press, 2015), 51–66.
- Wright, Christopher, *The Mission of God: Unlocking the Bible's Grand Narrative* (Downers Grove: Inter Varsity Press, 2006).
- Wright, Tom, *How God Became King: Getting to the Heart of the Gospels* (London: SPCK, 2012).

Voetnoten

1. Samen voor het Leven. *Zending en evangelisatie in een veranderende wereld* (Raad van Kerken, 2013) http://www.raadvankerken.nl/pagina/2641/samen_voor_het_leven.
2. Paul G. Hiebert, *Anthropological Reflections on Missiological Issues* (Grand Rapids: Baker Academic, 1994).
3. Daar waar de GZB instituten ondersteunt speelt *sustainability* vanzelfsprekend een rol, maar de hoofddoelstelling ligt voor de GZB niet op het institutionele vlak. Voor beide partijen blijft het verlangen om gezamenlijk te ontdekken wat het betekent om gemeente van Jezus Christus te zijn.
4. Andrew F. Walls, "The Ephesian Moment: At a Crossroads in Christian History," in *The Cross-Cultural Process in Christian History: Studies in the Transmission and Appropriation of Faith* (Maryknoll: Orbis Books, 2002), 72–81.
5. David J. Bosch, *Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*, American Society of Missiology Series 16 (Maryknoll: Orbis Books, 1991), 378.
6. Johannes N. J. Kritzinger, "A Question of Mission-A Mission of Questions," *Missionalia* 30, no. 1 (2002), 160.
7. Jan Rood, *Een wankel wereldorde. Clingendael Strategische Monitor* (Den Haag: Instituut Clingendael, 2014).
8. Philip Jenkins, *The Next Christendom: The Coming of Global Christianity*, 3rd ed. (Oxford: Oxford University Press, 2011).
9. *Het Grote GZB Onderzoek 2016* (maart 2016).
10. Hans Visser en Wilbert van Saane, "De gaven zijn mensen", in: *Als uw leerlingen tussen de volken... : op zoek naar de missionaire roeping van de Protestantse Kerk in Nederland anno 2010*, bewerkt door Jaap Breetvelt en Philip Quarles van Ufford (Zoetermeer: Boekencentrum, 2010), 99–110.
11. Hans Visser en Wilbert van Saane, "De gaven zijn mensen", 104.
12. *Toelichting op het IZB-Focus-traject* (Amersfoort: IZB, 2016) 7 (document op te vragen bij IZB).
13. 'Och of al het volk profeten waren!' *Advies inzake toekomstige verhoudingen tussen de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en de zg. 'modulaire uitvoeringsorganisaties' (MUO's)* (Utrecht: PKN, april 2016). Advies uitgebracht door de commissie Van Dijk.
14. De veranderingen in Nederlandse gemeenten voltrekken zich snel en de positie en de rol van de traditionele zendingscommissies (ZC) verschuift. In sommige gemeenten ontwikkelt de ZC zich als een meer uitvoerend orgaan van de kerkenraad (als ZWO-commissie) en speelt zij een rol bij het uitzenden via verschillende zendingsorganisaties. In andere gevallen erkent de kerkenraad de specifieke plaats van de GZB en is de ZC meer gericht op het werk van de GZB. De vanzelfsprekendheid van de verbinding met de GZB neemt vrijwel overal af. De moeite van gemeenten om commissies te bemensen groeit. Door zending bij de zendingscommissie onder te brengen, is het gevaar groot dat deze commissies de verbinding met de breedte van de gemeente verliezen.
15. Dit in tegenstelling tot een bureaucratische organisatie waarin "a rhythm of meetings, planning, memos, reports, studies, and more meetings ripples through (its) culture." Michael Gecan, "Three Public Cultures," in: *Yours the Power: Faith-Based Organizing in the USA*, ed. Katie Day, Esther McIntosh and William Storrar (Leiden: Brill, 2013), 107–19.

